

Skandinaviska ungdomars läsförståelse

*Bakomliggande faktorer till kunskaper i
danska, norska och svenska*

SAMMANDRAG

Denna studie har som syfte att synliggöra de kunskaper som skandinaviska ungdomar har i de nordiska grannspråken danska, norska och svenska. Vi har använt oss av en kvantitativ undersökningsmetod, och resultaten visar dels att eleverna har en större läsförståelse i norska än danska och svenska, dels att viktigast för förståelsen är kontakten med språket.

Undervisningen i grannspråken har minskat under de sista 25 åren och en bidragande orsak till detta kan vara dels att lärarna prioriterar bort området till förmån för andra moment, dels att det engelska språket är viktigare i den alltmer globaliserade värld vi lever i.

ABSTRACT

The purpose of the study is to show the knowledge Scandinavian students have in the Nordic languages Danish, Norwegian and Swedish. We have conducted a survey on the question and the results show that students have a larger understanding in Norwegian than in Danish and Swedish, and the most important thing in learning and understanding a language is being exposed to the language as often as possible.

Education in Nordic languages has decreased in the last 25 years which might be due to that teachers think other parts is more important than Nordic languages and that English is more important than Nordic languages in this global world we live in.

Nyckelord: Grannspråk, grannspråksundervisning, läsförståelse, Skandinavien.

Keyword: Nordic languages, education in Nordic languages, Scandinavia.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Inledning.....	6
1.1	Teori.....	6
1.1.1	Allmänt om språk.....	6
1.1.2	Grannspråk och undervisning.....	7
1.1.3	Attityder.....	8
1.1.4	Språkliga förutsättningar.....	9
1.1.5	Kontakt och kommunikation.....	11
1.2	Tidigare forskning.....	12
1.3	Syfte och problemformulering.....	14
1.4	Avgränsningar.....	14
1.5	Metod och material.....	14
1.5.1	Val av metod.....	15
1.5.2	Utformning av enkät och testformulär.....	15
1.5.3	Val av informanter.....	17
1.5.4	Val av texter.....	18
1.5.4.1	Textanalys.....	18
2	Resultat.....	20
2.1	Undersökning i Sverige.....	20
2.1.1	De svenska informanternas bakgrund.....	20
2.1.2	De svenska informanternas resultat.....	20
2.1.3	Faktorer som kan ha påverkat läsförståelsen.....	22
2.2	Undersökning i Norge.....	23
2.2.1	De norska informanternas bakgrund.....	23
2.2.2	De norska informanternas resultat.....	24
2.2.3	Faktorer som kan ha påverkat läsförståelsen.....	26
2.3	Undersökning i Danmark.....	26
2.3.1	De danska informanternas bakgrund.....	26

2.3.2	De danska informanternas resultat.....	27
2.3.3	Faktorer som kan ha påverkat läsförståelsen.....	29
3	Slutsatser.....	30
3.1	Slutsats av resultatet.....	30
3.2	Kontakt och språkliga likheter.....	30
3.3	Grannspråksundervisning och attityder.....	31
4	Diskussion.....	33
4.1	Reliabilitet och validitet.....	33
4.2	Slutdiskussion.....	36

Referenser

Figurförteckning

Figur 1:	Svenska informanternas kontakt med danska och norska.....	21
Figur 2:	Svenska informanter och grannspråksundervisning.....	21
Figur 3:	Svenska informanternas gradering av förståelse av danska och norska	22
Figur 4:	Norska informanternas kontakt med danska och svenska.....	24
Figur 5:	Norska informanter och grannspråksundervisning.....	25
Figur 6:	Norska informanternas gradering av förståelse av danska och svenska.....	25
Figur 7:	Danska informanternas kontakt med norska och svenska.....	27
Figur 8:	Danska informanter och grannspråksundervisning.....	28
Figur 9:	Danska informanternas gradering av förståelse av norska och svenska.....	29

Bilagor

Bilaga 1: Enkät i Sverige

Bilaga 2: Enkät i Danmark

Bilaga 3: Enkät i Norge

Bilaga 4: Karta över intervjuorterna

Bilaga 5: Internetförteckning

Bilaga 6: Jämförelsesiffror

1 INLEDNING

”Norska går att förstå men inte danska”. ”Svensk er alt for svært. Norsk er lettere for danskere at forst”. ”Jeg synes et dansk og svensk er like vanskelige”. Det här är tre citat av ungdomar från Sverige, Danmark och Norge. Författaren Hjalmar Söderberg sa om grannspråk: ”*Grannspråk*. – Ett språk, som man förstår tillräckligt för att missförstå” (Lundin och Christensen 2001:3).

Citaten visar att vi inte har så lätt att förstå varandra i Norden trots att språken är relativt lika och ibland betraktas som dialekter av samma språk.

1.1 Teori

Nedan ges en teoretisk bakgrund till vår undersökning. Avsnitten är strukturerade med en eftersträvan av kronologisk ordning samt med det generella för de tre länderna före det specifika inom respektive land.

1.1.1 Allmänt om språk

Språk uttrycker ord, tankar och känslor och är ett sätt för människor att kommunicera. Vi har även ett personligt förhållande till språket eftersom det är en del av vår identitet (Aniansson 1991:8f). Cirka 7,8 miljoner människor har svenska som modersmål, cirka 5 miljoner har danska, och cirka 4,2 miljoner har norska som modersmål (Höglin 2002:10f). Språk är i en ständig förändring som en följd av språk- och kulturkontakt (Kotsinas m.fl. 2000:8).

Till de nordiska språken räknas såväl de skandinaviska språken danska, norska och svenska som de så kallade ö-språken isländska och färöiska. Fram till 1200-talet var språken relativt enhetliga i Norden, och språken härstammar från samma urnordiska språk. Rekdal (2002:7ff) menar att från 1600-talet fram till i dag har språken förändrats och mycket av den förståelse som fanns emellan dem har gått förlorad. De största förändringarna har skett i det danska, norska och svenska språket medan färöiska och isländska liknar urnordiskan mer. Enligt Karker (2001:20f) benämns danska, norska och svenska som det primära nordiska språksällskapet. De tre språken danska, norska och

svenska används som mötesspråk vid nordiska sammanträden (Nordiska rådet m.fl. 1995:23). Vikør (2001:45) gör en indelning av de skandinaviska språken där danska tillhör södra Skandinavien medan norska och svenska hör till norra Skandinavien.

1.1.2 Grannspråk och undervisning

Definitionen på ett grannspråk kan beskrivas som en variant av modersmålet, det vill säga ett inte främmande språk. Karker (1997:20) beskriver detta: ”Med förhållandevis liten träning kan de kommunicera och skriva till varandra på sitt egna språk utan att ha en större förförståelse”.

1970 kom en rekommendation ifrån Nordiska rådet att undervisningen i de nordiska språken skulle stärkas. Året efter slöts ett kulturavtal mellan länderna, vilket innebar att undervisning i de övriga ländernas språk och kultur skulle ske i passande omfattning. Detta omfattning är upp till varje land att själv bestämma (Bø 1978:20ff).

Termen grannspråk finns idag i de respektive ländernas läroplaner för modersmålsundervisningen. I dessa föreskrivs att eleverna skall ha en viss förståelse av grannspråken samt ha kännedom om ländernas kultur (Rekdal 2002:14).

Huvuddelen av grannspråksundervisningen i Danmark sker under vårterminen i år 9. I den danska läroplanen finns mål utsatta för hur mycket svenska och norska eleverna skall förstå efter år 4, 6 och 9. Deras förståelse av såväl skriven och talad svenska och norska skall öka med elevernas ålder och mognad. Efter år 9 skall eleverna kunna förstå norska och svenska i tal och skrift. Eleverna skall också ha kännedom om ”... ligheder og forskelle mellem nabosprogene” (Undervisningsministeriet 2003:25).

I Norge har det kommit en ny läroplan. Eleverna skall efter år 9 (10. årstrinn i Norge) i ämnet norska uppnått målet att ”forstå og gjengi informasjon fra svensk og dansk dagligtale” (Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet 2006:47).

I kursplanen för svenska står att grannspråksundervisning skall förekomma så att eleverna ”får erfarenheter av språken i de nordiska grannländerna...” (Skolverket 2000:2).

Grannspråksundervisningen syftar till att ge en positiv inställning till grannspråken, en ökad förståelse av språken och en ökad kunskap om de nordiska länderna (Bø 1978:205). Denna undervisning bedöms dock idag som oviktig av såväl lärare som elever. De hänvisar till att de redan förstår tillräckligt mycket av språken och att engelska är viktigare eftersom då det är ett internationellt gångbart språk (Vikør 2001:115).

1.1.3 Attityder

En viktig faktor för språkförståelse är viljan. Ibland har människor en negativ hållning till ett språk, vilket gör att de tror att de förstår mindre än vad de egentligen gör (Torp 1998:112). Grannspråken väcker motstånd hos eleverna i jämförelse med det engelska språket. Engelskan möter de genom Internet, TV, film med mera. Eleverna reser dessutom på semester till engelsktalande länder i större utsträckning än till de nordiska länderna (Brodow 1996:326). Det är dessutom ett faktum att skandinaver inte gärna läser på grannspråken, utan de mest aktuella händelserna i grannländerna inhämtas istället genom de egna ländernas dagstidningar (Torp 1998:103f). Vikør (2001:119) menar däremot att det förekommer svensk television i relativt stor utsträckning i Danmark och Norge. Även privata svenska kanaler med bas i Sverige sänds i grannländerna. Det svenska språket får därmed en fördel då invånarna i Danmark och Norge har större möjlighet att ta del av TV-utbudet.

EU:s mål är att alla skall bli trespråkiga, men svenskar vill främst lära sig svenska och engelska. De populäraste språken därefter är tyska och spanska (Svensson 2006). Generellt sett är intresset för grannländerna lägre i Danmark än i övriga skandinaviska länder. Danskarna är mindre benägna att arbeta utomlands och konsumerar färre medier (Delsing 2005:143f). Detta kan illustreras av att i Lund och Malmö var kurserna hösten 2005 fulltecknade av svenska medborgare som ville lära sig danska. Det fanns tio sökande per plats, men vid universitetet i Köpenhamn fanns inte ens svenska med i

kurskatalogen (Värnamo Nyheter 2006). I en svensk undersökning placerar allmänhet och föräldrar svenskan som skolans viktigaste ämne medan eleverna anser det vara engelskan (Höglin 2002:23).

1.1.4 Språkliga förutsättningar

Det finns likheter i språken gällande ordförråd, ljudsystem, stavning, böjning och grammatik. Lundin och Christensen (2001:63) menar att orsaken till den större svårigheten för svenskarna att förstå danska är en kombination av två faktorer. Den ena faktorn är de markanta danska ljudutvecklingar som skett från 1100-talet och framåt som lett till att danskan är det nordiska språk som utvecklats längst i riktning bort från det gemensamma urnordiska språket. Den andra faktorn är en språksociologisk faktor där Sverige har status som storebror.

De många likheter som finns mellan språken har sin grund i ett gemensamt ursprung, men hänger också samman med en delvis likartad utveckling. Under vikingatiden skedde en förenkling av diftongerna¹ först i det danska språket innan denna förenkling spreds till Sverige. Språkskillnader har sedan Medeltiden utvecklats i Norden (Wessén 1969:32). De systematiska skillnader som uppstår mellan danskan och svenskan sker från 1100-talet då svenskans ändelsevokaler *a*, *i* och *u* övergår till ett e-ljud i danskan, exempel är *lampe* (lampa). De tonade frikativorna *g*, *d* och *v* försvagas i danskan vilket gör att skriften ändras i jämförelse med svenskan, exempelvis *skog* till *skov* och *svida* till *svie* (Lundin och Christensen 2001:47). I det danska språket motsvaras svenska *p*, *t* och *k* av *b*, *d* och *g*. Det kan nämnas exempel såsom *mad* (mat), *bida* (bita) och *griba* (gripa). Denna förändring skedde i det danska språket under 1500- och 1600-talen. En förenkling av v-ljudets stavning genomfördes i såväl Danmark som i Sverige. *Breff* ändrades till exempel till *brev* i båda länderna (Wessén 1969:80ff). Detta visar enligt Karker (1997:49) att de skandinaviska språken har lånord ifrån och påverkat varandra.

I Kalmarunionen under 1400- och 1500-talet regerade den danska drottningen Margareta över en union mellan de tre skandinaviska länderna (Vikør 2001:25). Norge var därefter i

¹ Förbindelse av två vokalljud som hör till samma stavelse (SAOB D 1267).

union med Danmark i cirka 400 år. Detta resulterade i att det äldre norska skriftspråket försvann och blev uppblandat med det danska språket, bland annat fick Norge bibeln på danska efter reformationen. Därefter kom språket också att påverkas av det tyska språkets inflytande genom Hansan, vilket är gemensamt för de tre skandinaviska språken, samt av unionen med Sverige under åren 1814–1905 (Rekdal 2002:84ff). Norska finns som skriftspråk i två former, bokmål som cirka 85 procent av befolkningen använder, och nynorsk, som den resterande 15 procenten brukar. I skolan skall undervisning ske i båda dessa varianter, och hela befolkningen skall behärska båda formerna. Skillnaderna mellan bokmål och nynorsk är dock inte särskilt stora. Ursprungligen är bokmål från forntidens danska och är förknippat med Östlandet i Norge. Bokmål baseras på det dansk-norska talspråket. Nynorska härstammar från Västlandet i Norge och baseras istället på talspråket som förekommer där genom dialekter med rötter i gammelnorskan (Rekdal 2002:19ff). Bokmål skriver *gammel* (gammal) och *sønn* (son) medan nynorsk mer liknar det svenska språket då stavningen är *gammal* och *son* (Wessén 1969:68f). Anmärkningsvärd är den skilda stavningen av det egna landet. Norge stavas på bokmål som i Sverige och Danmark medan nynorsk stavat det Noreg (Vikør 2001:22). De som lärt sig nynorsk övergår ofta till bokmål senare om de vistas i en miljö där bokmål är det norska språk som används. Bokmål används i alla större städer. Användningen av nynorsk har minskat och talas idag mest av äldre människor (Vikør 2001:57).

Sverige blev självständigt från Kalmarunionen 1523 (Vikør 2001:25). Det danska språket hade under unionstiden ett inflytande över det svenska språket, och framförallt i vissa områden. Blekinge, Halland och Skåne var fram till freden i Roskilde år 1658 danskt. Dessa landskap överlämnades till Sverige, och det svenska språket ersatte danskan. Talspråket i dessa områden hade dock haft mer likheter med det svenska språket än det danska så övergången gick förhållandevis smidigt. Under 1500-talet levde många danska drag kvar i språket. I en medveten strävan mot enhetligt svenskt språk skrevs mer litteratur på modersmålet på 1600-talet. Under 1700-talet fortsatte denna process, och flera danska lånord ersattes av svenska ord (Wessén 1969:115ff).

Norska kan uppfattas som ett mittenspråk av de tre inblandade språken (Torp 1998:110f). Det ligger generellt sett mellan det danska och svenska språket vad gäller uttal och ordförråd (Karker 1997:21). Delsing (2005:3) påpekar att svenska och norska är lika varandra i ljudsystemet medan norska och danska istället har ett liknande ordförråd. Dock finns även en stor likhet mellan det norska och svenska ordförrådet. Torp (1998:106ff) redogör för en tidigare undersökning från 1981 av Olaug Rekdal. Den visade att av de 1 000 "vanligaste" svenska orden var 90 procent mer eller mindre desamma som de norska. 50 procent var fullständigt lika medan 40 procent hade annan språklig form eller betydelse men uppfattades fortfarande som lika. Ett speciellt problem som ofta dyker upp mellan närbesläktade språk är de ord som har olika betydelser i språken. I stort kan man säga att de lexikala skillnaderna bara är ett problem mellan svenskan och de andra språken.

1.1.5 Kontakt och kommunikation

I Skandinavien använder vi oss av våra egna modersmål när vi kommunicerar med varandra, bland annat för att inget av språken är det givna valet i en kommunikationssituation (Delsing 2005:6). Sedan mars 1987 existerar en nordisk språkkonvention som innebär att när en nordbo kontaktar en myndighet eller offentlig institution men inte behärskar landets officiella språk har han/hon rätt att använda sig av och bli betjänad på sitt egna språk (Nordiska rådet m.fl. 1995:27). Att konventionen behövs visar att det kan vara svårt att kommunicera på "nordiska", och eftersom alla elever i Norden läser engelska används det språket ofta som lingua franca i kontakten mellan nordbor (Torp 1998:26). Engelskan är i dag det internationellt mest gångbara språket i världen (Kotsinas m.fl. 2000:7).

Torp (1998:26) resonerar utifrån begreppet avståndsspråk, det vill säga mellan vilka det inte finns någon inbördes förståelse. Utifrån denna definition räknas danska, norska och svenska som tre dialekter av ett och samma språk, vilket bildar ett avståndsspråk i förhållande till andra språk i världen. Utifrån kulturella och politiska faktorer är däremot de skandinaviska språken tre olika språk. Varje språk är knutet till ett bestämt territorium samt används som skriftspråk och litteraturspråk och i undervisning i ländernas skolor.

1.2 Tidigare forskning

Enligt Nordiska rådets (1995:6) sammanfattning av ett flertal tidigare undersökningar kring grannspråksförståelse förstår norrmännen sina grannars språk bäst, och norska är även det språk som förstås bäst av alla i Norden. Danskar och svenskar har svårt med varandras språk och framförallt svenskarna med det danska språket. I Danmark förstår danskarna norska bättre än svenska, men i Norge har invånarna lättare för svenska än för danska. I kommunikationssituationer mellan norrmän och danskar är det främst problem vad gäller uttalsskillnader. Mellan norrmän och svenskar är det främst ordförrådet som skapar problem. Mellan svenskar och danskar är det både uttalsskillnader och ordförrådet som skapar problem att kommunicera med varandra (Torp 1998:115).

I Inge Bøs undersökning (1978:180ff) fick 1 666 elever i Norge, Danmark och Sverige välja vilket modersmål de ansåg bäst. Svenska var då det mest populära språket medan danska föredrogs minst. Mest negativa till sitt modersmål var de danska informanterna. Danskarna tyckte bättre om norska. Samma undersökning diskuteras av Brodow (1996:325) som nämner att 28 procent av eleverna i Norge hade velat ha svenska som modersmål. De tycker bättre om det än danska. 80 procent av de deltagande eleverna i undersökningen placerar danska på tredje plats av de tre skandinaviska språken. De svenska deltagarna föredrog i störst utsträckning sitt eget modersmål, 7 procent kunde tänka sig norska men ingen danska. 91 procent av de svenska eleverna ansåg att deras egna språk lät bäst. När de inte fick välja det egna modersmålet hamnade det norska språket högre än danskan med 77 procent. 59 procent av de svenska eleverna säger sig förstå norska medelmåttigt, dåligt eller mycket dåligt. Bø (1978:97ff) påpekar att 50 procent av eleverna i Norge och Danmark bedömer sin språkförståelse som god. Procentsumman minskar om det istället är Norge och Sverige, eller Danmark och Sverige. De svenska eleverna upplever inte att de i lika hög grad förstår sina grannländers språk

59 procent av informanterna i Inge Bøs undersökning (1978:140ff) uppgav att de har fått grannspråksundervisning i skolan. Dock är skillnaden mycket stor mellan länderna då 36

procent av de danska eleverna, 57 procent av de norska och 80 procent av de svenska eleverna uppgav sig ha fått grannspråksundervisning. Av dem som fått grannspråksundervisning har 60 procent fått undervisning i båda språken. Elevernas motivation till undervisning i grannspråken var lågt. I Sverige beror grannspråksundervisningen på det geografiska läget. Där undersökningen genomförts, det vill säga nära Danmark, är det mer undervisning i danska medan nära Norge är det istället norskan som det undervisas mer i. En fjärdedel av alla eleverna från de tre länderna anser att grannspråksundervisningen har betydelse för deras förståelse av grannspråken. 32 procent önskar mer grannspråksundervisning, men även här finns det en diskrepans mellan länderna där danskarna är mest positivt inställda till det. De norska och svenska eleverna är mer negativa. Danska är det språk de inte vill ha undervisning i.

Tidigare undersökningar visar att den som har mycket kontakt med ett grannspråk förstår det normalt också bättre. Närheten till ett grannland ökar därför språkförståelsen (Delsing 2005:8ff). Enligt en undersökning av Börestam genomförd 1987 om svenskar och danskars förståelse av varandras språk var hypotesen att resultatet skulle bli bättre ju närmare intervjuorten grannlandet låg. Resultaten i Börestams undersökning visade emellertid att närheten till grannlandet endast hade en marginell påverkan på resultatet, (Jørgensen och Kärrlander 2001:11). Vid en liknande undersökning år 2000 blev dock resultatet att de eleverna med flest kontakter med grannspråket klarat testet bäst. Samtidigt frågades om i hur stor utsträckning eleverna erhållit grannspråksundervisning. Skillnaderna var mycket stora och visade att 74,2 procent av de danska informanterna fått någon form av grannspråksundervisning men bara 49,5 procent av de svenska. Dock var det i Sverige mycket stora regionala skillnader mellan Helsingborg (80,1 %), Växjö (44 %) och Malmö (35,5 %) (Jørgensen och Kärrlander 2001:72).

Vid en undersökning av Delsing (2005:74f) där informanterna skriftligt testades på sina respektive modersmål och grannspråken hade de svenska deltagarna högre resultat på modersmålet än grannspråken. Däremot var skillnaden inte särskilt stor hos danskar och norrmän. Danskarna hade totalt sett fler rätta svar på testet än rätta svar på modersmålstestet. Vidare var även danskarna bättre på norska än svenskar medan

norrmännen var bättre på danska än svenskar. Svenskarna var lika bra på danska och norska. Resultatet i grannspråksundersökningen visade att norrmännen var bättre än svenskar och danskar på att förstå grannländernas språk samt att danskarna var bättre än svenskarna (Delsing 2005:136). Elever som har haft grannspråksundervisning klarade testerna bättre. Den som behärskar ett språk bra tar ofta mer kontakt med dem som talar det och har man mycket kontakt med ett språk kan man ha lättare att lära sig detta. Delsing menar att undervisning i viss mening kan uppväga bristen på kontakt (Delsing 2005:104f).

1.3 Syfte och problemformulering

Syftet med detta arbete är att undersöka skandinaviska elevers förståelse i år 9 av grannspråken danska, norska och svenska samt undersöka vilka faktorer som har störst betydelse för elevernas läsförståelse. De faktorer som vi kommer att beröra är attityder, kontakter och undervisning. Inriktningen på detta arbete finns i följande frågeställningar:

- Hur förstår danska, norska och svenska elever i år 9 texter på de skandinaviska grannspråken?
- Vilka faktorer har störst betydelse för elevernas läsförståelse?

1.4 Avgränsningar

För att avgränsa vår studie valde vi att fokusera på elevernas läsförståelse och därför genomfördes ingen hörförståelse. Dessutom valde vi att inte undersöka om det fanns någon skillnad mellan kön, socialgrupp eller geografiskt läge. Ämnet är stort och en avgränsning var nödvändig för att rapporten skulle bli relevant i förhållande till problemformuleringen. Vi vill betona att med norska är det bokmål vi utgår ifrån, det vill säga det språk som majoriteten av invånarna i Norge använder.

1.5 Metod och material

Ursprungligen låg tyngdpunkten på elevernas förståelse och grannspråksundervisning. Det ändrades till det nuvarande syftet och problemformuleringarna där fler faktorer till språkförståelse än grannspråksundervisning kom att diskuteras. Undersökningen i

Sverige hade genomförts tidigare. Det gjordes inget nytt läsförståelsetest eller ändring av enkäterna.

1.5.1 Val av metod

Vi valde en kvantitativ undersökning för att erhålla ett större underlag att lägga som grund i vårt arbete. En kvalitativ metod hade gått mer in på djupet. Valet av denna metod blev naturligt då en kvalitativ metod hade tagit längre tid att genomföra.

Nackdelen med att använda en enkät är att frågorna kan upplevas besvärliga samt tolkas på olika sätt (Josephson 1999:5). Fördelen är att det kan vara lättare att få svar på frågor av eleven i ett känsligt ämne eftersom denna i en enkät är anonym. Om ett språk har låg status vill respondenten kanske inte uppge att de talar det (Einarsson 2004:37).

I vår undersökning om informanternas läsförståelse lämpade sig en enkät och ett test bättre än intervjuer eftersom eleven då själv fick genomföra testet utan yttre påverkan från oss som intervjuare. Risken med en kvalitativ undersökningsmetod hade varit att eleverna bett om hjälp och att vi indirekt påverkat resultatet. Fördelen med ett skriftligt undersökningsmaterial är som Lundin och Christensen (2001:19) påpekar att informanterna kan gå tillbaka i texten och kontrollera om de är osäkra. De kan också i större utsträckning arbeta i ett tempo som de själva bestämmer.

1.5.2 Utformning av enkät och testformulär

Undersökningen innehåller fyra delar. Den första delen behandlar informanternas tidigare kontakter och erfarenheter av grannspråken. Den har som syfte att ge oss ett underlag för att utläsa huruvida det finns faktorer som påverkar informanternas resultat, såsom attityd, kontakt och undervisning. Frågorna som utgör bakgrunden är de samma i alla tre länderna. Därefter följer testet av läsförståelsen. Dessa skiljer sig beroende på i vilket land testet utförs. De nationella delarna innehåller två texter med sex frågor och sex ord per språk. När undersökningen genomförs erhåller informanterna endast tre av de fyra delarna. Formulären är strukturerade på samma sätt. Delen de inte får utdelad är den på deras hemlands språk då det är informanternas förståelse av grannspråken som är relevant

i vår undersökning. Vi eftersträvar så likvärdiga enkäter som möjligt utifrån form, innehåll och svårighetsgrad (se bilaga 1, 2 och 3).

Informanterna i undersökningen fick enkäten på det språk som används i respektive land. Översättningen skedde till viss del av oss själva. Den danska enkäten översattes med hjälp av en frilansande översättare. Till vår hjälp att översätta enkäten till norska hade vi först en norskfödd lärare innan den på nytt granskades i Norge av en högskoleanställd.

Kontexten är viktig i all typ av språkförståelse (Delsing 2005:42). Vi valde att använda frågor på innehållet eftersom vi ville utläsa informanternas textförståelse. Frågorna var inte av den karaktären att informanterna svarade på vad texterna generellt sett handlade om. Vi eftersökte istället specifika saker, det vill säga ett visst innehåll som visade att eleverna bearbetat texterna och förstått deras innehåll. Genom valet av ett antal frågor hoppades vi att eleverna skulle läsa igenom texten och inte bara skumma igenom den. Svaren på frågorna skrev eleverna på det språk som används i respektive land. Frågorna formulerades på ett sådant sätt att intervjupersonerna inte skulle känna en svårighet i att tolka och besvara dem. I likhet med Delsings (2005:42) undersökning tas ord ur sitt sammanhang, och räknas upp med olika svarsalternativ i en egen kolumn. På så sätt testades elevernas passiva ordförråd eftersom de inte behövde visa att de behärskar språket genom att konstruera meningar.

Svarsalternativen i ordkolumnerna valde vi utifrån två kriterier. Orden skulle passa in i sammanhanget eller inneha stavningsmässiga likheter. Detta för att eleverna inte enkelt skulle kunna gissa sig till det rätta svaret. Tre svarsalternativ förutom det rätta svaret förekom. Slumpen gav dock därmed informanterna 25 procents chans till rätt.

Vid undersökningstillfället genomfördes en kortare introduktion där vi berättade bakgrunden och vårt syfte med undersökningen. Detta gjordes för att motivera eleverna. Vi var noga med att poängtera att deltagandet var frivilligt. Informanterna fick besvara läsförståelsen enskilt och anonymt i klassrummet med oss och ansvariga lärare närvarande. Läsförståelsen delades ut av oss. Informanterna gavs 40 minuter till att svara

på testet. Informanternas frågor kring utformningen av läsförståelsen besvarades vid behov av oss men inte frågor angående texternas innehåll. Ingen enskild informants resultat lämnades ut. Rätt svar på frågorna och orden gav en poäng vardera. Den totala summan var 24 poäng varav tolv poäng per språk. Eleverna fick en förfrågan om de önskade erhålla informationen på engelska eller svenska. I såväl Danmark som Norge valdes det svenska språket.

1.5.3 Val av informanter

Testpersonerna utgjordes av elever från grundskolans senare år i år 9. Hade vi genomfört undersökningen i en gymnasieklass hade valet av programlinjen kunnat avgöra resultatet. Enligt vår personliga åsikt är elever på teoretiska program vanligen mer prestationsinriktade, vilket kan göra att de anstränger sig mera för att erhålla ett bättre resultat på undersökningen. Enligt Delsing (2005:21) får vi genom val av gymnasieelevernas inriktning vetskap om den sociala grupperingen. Utifrån våra avgränsningar var elevernas bakgrund inte väsentlig.

Undersökningen genomfördes i Växjö, Sverige, i Kristiansand, Norge, och i Hirtshals, Danmark. De orter i de respektive länderna som vi valde att genomföra undersökningen i valdes utifrån olika kriterier. Växjö var lämpligt eftersom vi själva hade mycket kontakter med den skola där undersökningen genomfördes. På skolan kände såväl personal som elever oss. Samtidigt hade Växjö deltagit i tidigare liknande undersökningar, vilket vi fann intressant (Jørgensen och Kärrlander 2001). Dessutom ligger Växjö geografiskt bra i Sverige. Det är inte så nära ett grannland att det förekommer dagliga kontakter med det, till exempel genom arbetspendling eller handel. Inget av grannspråken danska och norska har därmed en geografisk fördel gentemot det andra hos de svenska informanterna.

Kristiansand valdes ut eftersom det geografiskt ligger i södra Norge där bokmål är det norska språk som används. Även Kristiansand har förekommit i tidigare undersökningar (Bø 1978). Samtidigt förekommer inte heller här någon daglig kontakt med grannländerna genom gränshandel och arbetspendling. Orten var en anhalt för en färja från Göteborg till Newcastle, England. Denna färjelinje har lagts ner, men det finns en

som dagligen har en tur till Hirtshals. Tidtabeller och överfarten på fyra och en halv timme gör att en sådan kontakt knappast skulle kunna påverka resultatet. Därmed var även Hirtshals en lämplig stad att undersöka. Stadens geografiska läge, på nordvästra Jylland, gör att kontakten med grannländerna inte borde påverka resultatet i någon högre grad. Det optimala hade egentligen varit en dansk stad i mellersta Jylland, men Hirtshals underlättade också för oss då vi befann oss i Kristiansand vid tillfället för undersökningen. Dessa tre städer geografiska läge kan ses på bifogad karta (bilaga 4).

Sammanlagt utförde 159 elever i Skandinavien läsförståelsen, 53 från Danmark, 52 från Norge och 54 från Sverige. Genom att vi själva var på plats vid undersökningstillfällena fick vi en högre svarsfrekvens än om enkäten skickats ut (Kylén 2004:53). Hade vi skickat ut enkäten till informanter i respektive land hade kanske inte alla svarat vilket de nu gjorde.

1.5.4 Val av texter

Texterna som vi valde att använda oss av i läsförståelsetestet är utvalda inom ramen för vad vi ansåg eleverna skulle kunna behärska. Vi använder oss av tidningsartiklar som hämtades på de respektive tidningarnas nätupplaga (se bilaga 5). De olika texterna valdes ut inom ämnen som vi ansåg kunde intressera informanterna. Dessa ämnen var sport, nöje och resor. Detta för att informanterna skulle göra sig besväret att läsa texterna ordentligt. Som Lundin och Christensen (2001:20) uttrycker det skall texterna också vara speciella så att eleverna inte klarar av att svara på frågorna utan att ha läst dem.

Tidningsartiklar skall förmedla information till en bred målgrupp. Mottagaren behöver inte ha några förkunskaper i ämnet (Lundin och Christensen 2001:54). Vi använde oss av artiklar från en kvällstidning som ofta är enkla och underhållande. Detta är nödvändigt då kvällstidningar lever på lösnummerförsäljning (Hellspång och Ledin 1997:104).

1.5.4.1 Textanalys

Det gemensamma för de sex artiklar i vårt test är att de innehållsmässigt presenterar det väsentliga först samt försöker göra innehållet mer intressant genom lockande rubriker.

Dock finns det skillnader emellan som vi nedan skall presentera med hjälp av olika värden. LIX-värdet är ett värde som anger svårighetsgraden på en text. Man tar hänsyn till olika språkliga egenskaper såsom andelen ord per mening och andelen långa ord. Värdet visar om texten är mer eller mindre svårtillgänglig för läsaren. Kriteriet för långord är sju bokstäver eller fler (Björnsson 1968:1ff).

De två danska texterna består av 229 respektive 499 ord. 25 procent av orden i texterna är långord, och meningslängdens snitt ligger på 15,3 respektive 18,5 ord. Texterna har ett LIX på 43,5 respektive 43,7. Detta är normala värden för dagspress, och artiklarna är medelmåttligt svåra enligt en värderingsskala (Bergman 2005:9, se bilaga 6). Båda texterna är högertyngda men den längsta av dem har många bisatser. Texterna har en enkel nominalkvot på 1,16 respektive 2,28.

Texterna på norska har 181 respektive 287 ord, och av dessa är 23,8 procent respektive 18,1 procent långord. Snittantalet ord per mening är 11,3 respektive 20,5. De norska texterna har ett LIX-värde på 23,8 respektive 38,6. Båda texterna är högertyngda och har en enkel nominalkvot på 1,39 respektive 1,34.

De svenska texterna har 257 respektive 355 ord. Meningslängden är generellt 11,2 respektive 11,8 ord, och antalet långord i texterna är 28,4 respektive 15,5 procent. LIX-värdet för de svenska texterna är 39,6 respektive 27,3. Båda texterna är högertyngda och har en enkel nominalkvot på 0,73 respektive 1,23.

Av de texter som vi valt att använda oss av är de danska texterna de som enligt siffrorna är svårast. De danska texterna har det högsta genomsnittliga LIX-värdet på 43,6, vilket kan påverka informanternas läsförståelse. De har en hög andel långord, men dessa är i stor utsträckning substantiv. Det som vi tror kan göra texterna svåra för informanterna är istället meningslängden. Dessutom kan den långa danska texten upplevas stor och tung på grund av att den har många ord. Dock är nominalkvoten hög på grund av att texten innehåller många substantiv.

Den ena norska texten är mycket lättare än den andra enligt siffrorna. Den har dock en högre andel långord än den andra. Det som gör text nummer två svårare är att den har en lång meningslängd. Dock är många meningar yttranden och talspråk. Den är därmed inte så invecklad. Det genomsnittliga LIX-värdet är 31,2.

Även de svenska texterna har olika svårighetsgrad enligt jämförelsesiffrorna. Meningslängden är ungefär densamma men text nummer ett är längre och har en högre andel långord. Andelen substantiv, egennamn, bland långorden är hög, och texten är därmed inte så tung. De svenska texternas genomsnittliga LIX-värde är 33,45.

Med denna textanalys vill vi dra slutsatsen att texterna skiljer sig åt i svårighetsgrad. Dock anser vi inte att de skiljer sig åt i en sådan utsträckning att det kommer ha en påverkan på resultatet.

2 RESULTAT

Resultatet kommer nedan att presenteras land för land. Sveriges resultat på läsförståelsen presenteras först. Därefter presenteras Norges och Danmarks. Avslutningsvis jämförs resultaten från de olika delundersökningarna.

2.1 Undersökning i Sverige

Nedan presenteras bakgrund och resultat av undersökningen i Sverige.

2.1.1 De svenska informanternas bakgrund

Enkäten besvarades av 54 informanter av vilka 21 var flickor och 33 var pojkar. Utifrån vår observation var merparten av informanterna positivt inställda till undersökningen. Sju informanter talar med sina föräldrar ett annat språk än danska, norska och svenska.

Informanternas kontakt med grannspråken är skiftande (se figur 1). Majoriteten har dock aldrig sett på dansk respektive norsk TV eller läst grannspråkliga texter. Däremot har flera haft personlig kontakt och då mer med Danmark än med Norge. Kontakten i Sverige

har varit genom TV, turister, bruksanvisningar samt vänner. En av informanterna har en danskfödd fader och en annan en dansk morfar.

Figur 1: Svenska informanternas kontakt med danska och norska

Danmark:	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig
Personlig kontakt	1	21	27	5
TV	1	3	22	28
Texter	1	8	23	22

Norge:	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig
Personlig kontakt	1	1	10	42
TV	1	6	14	33
Texter	1	6	28	19

2.1.2 De svenska informanternas resultat

De svenska informanterna hade på den danska delen ett medeltal på 8 utav 12 rätt. Den norska delens medeltal låg på 7,57 utav 12 rätt. Totalt uppnådde de svenska informanterna ett genomsnitt på 15,57 av 24 rätt på läsförståelsens båda delar.

De svenska informanterna redovisar en stor avsaknad av grannspråksundervisning (se figur 2). 50 av 54 informanter har inte erhållit någon undervisning i danska eller norska under sin tid i grundskolan. Fyra informanter önskar mycket undervisning i danska och norska, tolv önskar lite av de båda språken medan 32 informanter inte vill att någon grannspråksundervisning skall bedrivas alls.

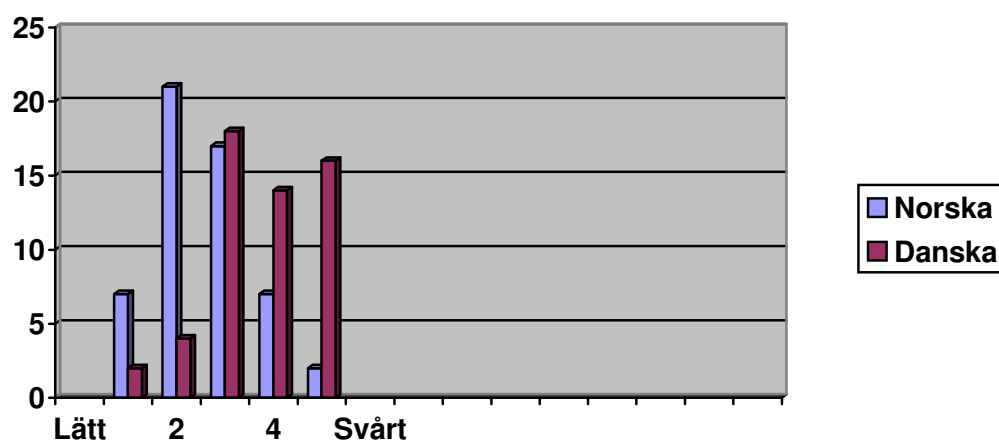
Figur 2: Svenska informanter och grannspråksundervisning

	Ja, mycket	Ja, lite av båda	Ja, lite danska	Ja, lite norska	Nej
Har fått	0	1	2	1	50
Önskar	4	12	2	4	32

I valet av vilket modersmål informanterna skulle föredra om de fick välja bland de skandinaviska språken valde majoriteten, 47 av 54 informanter, svenska. En informant valde danska medan de resterande sex föredrog det norska språket. Om svenska inte fanns som ett alternativ utan valet stod mellan danska och norska föredrog flertalet, 39 av 54 informanter, norska framför danska.

Informanterna fick gradera hur lätt respektive svårt de ansåg att danska och norska var. Resultaten (se figur 3) visar hur merparten av informanterna upplever att norska är lättare att förstå än danska. Det är fler informanter som dels upplever norska lätt, dels upplever danska som svårt.

Figur 3: Svenska informanternas gradering av förståelse av danska och norska

2.1.3 Faktorer som kan ha påverkat läsförståelsen

Vid en analys av de svenska informanternas resultat framgick det att faktorer såsom kontakt, grannspråksundervisning och attityd har påverkat läsförståelsen. Informanter med mycket kontakt med såväl danska som norska har ett högre resultat på de båda textdelarna än övriga informanter. Informanternas kontakt innebär exempelvis släkt och vänner i de respektive länderna. Generellt sett har de ett högre resultat på det språk de har mest kontakt med. Ett exempel är en informant som umgås med två danskar men varken har eller har haft kontakt med det norska språket. Denna fick på den norska delen 6 av 12

rätt och på den danska 12 av 12 rätt. Dock finns det undantagsfall. En informant som uppger att han ofta är i Danmark har ett lägre resultat på den danska textdelen (5) än genomsnittet (8).

De informanter som i viss omfattning erhållit grannspråksundervisning uppvisar inga bättre resultat än övriga informanter. Attityden som informanterna i Sverige hade har dock haft en påverkan på deras resultat. Informanter som önskar mycket undervisning i grannspråken och uppvisar en positiv attityd till dem har uppnått ett högre resultat totalt på de båda textdelarna än övriga informanter. Informanterna med en negativ hållning till undersökningen har erhållit ett generellt sett lägre resultat än övriga informanter. De som från början ansåg att språken var svåra fick också ett lägre resultat än genomsnittet. Attityden till det danska språket är att det är svårare än det norska, och som en informant formulerade det: ”Norska går att förstå men inte danska”.

De svenska informanterna ansåg sig ha svårt med det danska språket men klarade ändå den danska delen av läsförståelsen bättre än den norska. Kontakterna med det danska språket sker i högre utsträckning än med det norska. Grannspråksundervisning önskas inte av informanterna.

2.2 Undersökning i Norge

Nedan presenteras bakgrund och resultat av undersökningen i Norge.

2.2.1 De norska informanternas bakgrund

I Norge besvarades undersökningen av 52 informanter, av vilka 28 var flickor och 24 pojkar. Informanterna som genomförde läsförståelsen upplevde vi var mycket positivt inställda till undersökningen. Fem informanter talade ett annat modersmål än norska, och av dem hade en informant svenska som modersmål och en danska. Noterbart är att en informant var svensk och hade bott i Sverige i åtta år. Dock talade denne norska med sina föräldrar.

Norge uppvisar likt Sverige att kontakten med grannspråken varierar från individ till individ (se figur 4). I resultatet framgår det att generellt sett har de norska informanterna mer medial kontakt med det svenska språket än det danska. De norska informanterna ser i större utsträckning på svensk TV än dansk. Det är dock ingen marginell skillnad gällande läsning av texter på grannspråken. När det gäller den personliga kontakten görs fler besök i Danmark än i Sverige. En fjärdedel av informanterna uppger att de ofta är i Danmark, och cirka tre femtedelar att de är där då och då. Färjan till Hirtshals i Danmark nämner många. I övrigt utgörs informanternas kontakt med det danska språket av exempelvis handbollscuper, sportevenemang, MSN, media, arbete, släkt och vänner. Detsamma gäller kontakterna med det svenska språket med tillägg för svensk golfränare samt turister.

Figur 4: Norska informanternas kontakt med danska och svenska

Danmark:	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig
Personlig kontakt	12	34	6	0
TV	3	9	12	28
Texter	1	14	24	13
Sverige:	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig
Personlig kontakt	4	22	23	3
TV	4	17	20	11
Texter	1	14	25	12

2.2.2 De norska informanternas resultat

De norska informanterna uppnådde totalt på läsförståelsen ett resultat på 21,4 av maximala 24. På den svenska delen uppnådde informanterna ett genomsnitt 10,9 utav 12 rätt medan den svenska delen hade ett genomsnitt 10,5 utav 12 rätt.

De norska informanterna har en varierad attityd till grannspråksundervisning (se figur 5). Tre informanter vill ha mycket undervisning, sex lite av bägge språken, nitton lite svenska medan 20 informanter säger sig inte vilja erhålla någon undervisning i

grannspråken. En informant vill ha lite undervisning i danska. 38 av informanterna uppger att de inte fått någon undervisning i grannspråken under deras skolgång. Sex informanter sa sig ha erhållit lite undervisning i såväl danska som svenska, fem lite svenska och tre informanter lite danska.

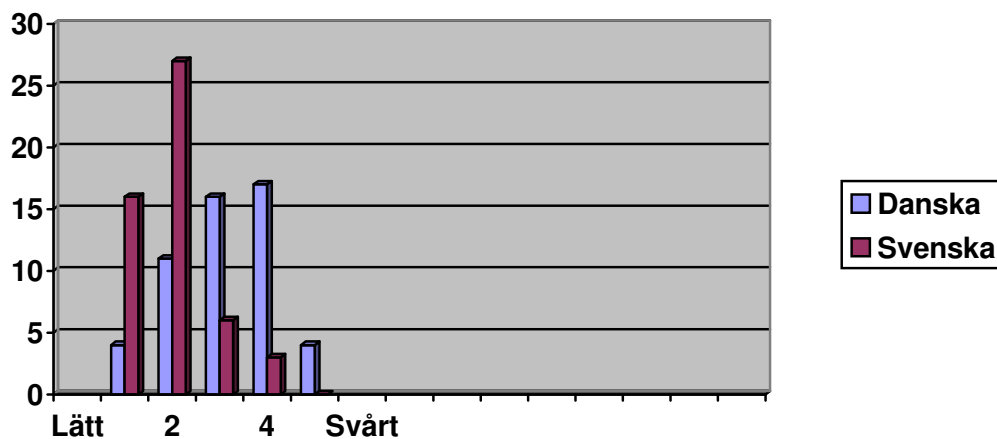
Figur 5: Norska informanter och grannspråksundervisning

	Ja, mycket	Ja, lite av båda	Ja, lite danska	Ja, lite svenska	Nej
Har fått	0	6	5	3	38
Önskar	3	9	19	1	20

Om informanterna fick välja modersmål av de tre skandinaviska språken var norska det mest populära. 31 av informanterna valde norska samtidigt som 20 valde svenska och en informant valde danska. När norska uteslöts som alternativ valde 49 av de 52 informanterna svenska före danska.

I graderingen av hur svårt informanterna upplevde respektive språk visar resultatet (se figur 6) att majoriteten av informanterna upplever att svenska är lättare att förstå än danska. Danska placerar flera informanter som svårt att förstå men ingen informant upplever svenska som svårt. Merparten placerar det svenska språket som lätt att förstå.

Figur 6: Norska informanters gradering av förståelse av danska och svenska

2.2.3 Faktorer som kan ha påverkat läsförståelsen

Vid en djupare titt på informanternas resultat ser vi att faktorn personlig kontakt är av stor vikt, och den främst bakomliggande orsaken till informanternas resultat. De informanter som uppger sig ha mycket kontakt med grannspråken uppvisar ett generellt sett högre resultat på läsförståelsen. Informanternas kontakt med Danmark är större när det gäller resor. Dock uppger fler informanter att de har personlig kontakt med personer från Sverige än Danmark i form av familj, släkt och vänner med mera. De informanter som talade svenska och danska i hemmet hade alla rätt på de respektive delarna. Den informant som hade bott i Sverige i åtta år hade alla rätt på den svenska delen.

De informanter som erhållit grannspråksundervisning i något eller bägge språken uppvisar inget bättre resultat generellt sett gentemot övriga informanter. Attitydmässigt har de norska informanterna en mer positiv inställning till det svenska språket än det danska. Vid en närmare titt går det dock inte att dra några generella slutsatser kring om informanternas attityd påverkat resultatet. Innan undersökningen genomfördes uppgav informanterna att danska var svårare att förstå än svenska. Efter att enkäten besvarats var diskussionen att de båda språken var lika svåra. En informant uttryckte det också skriftligen i enkäten: ”Jeg synes et dansk og svensk er like vanskelige”.

Norge visade sig ha en stor förståelse av sina grannspråk. Danska var det språk som förstods bäst. Informanterna hade en större kontakt med de båda språken än de svenska informanterna. Grannspråksundervisning önskades inte.

2.3 Undersökning i Danmark

Nedan presenteras bakgrund och resultat av undersökningen i Danmark.

2.3.1 De danska informanternas bakgrund

Undersökningen i Danmark besvarades av 53 informanter, av vilka 27 var flickor och 26 var pojkar. När informanterna genomförde läsförståelsen upplevde vi dem positivt inställda till undersökningen. Tre av dessa informanter talade ett annat modersmål än danska.

Även i Danmark skiftar informanternas kontakt med grannspråken från individ till individ (se figur 7). Det finns dock några generella observationer i resultatet. Majoriteten av de danska informanterna har en större kontakt med grannspråken än de svenska informanterna men mindre än de norska informanterna. I resultatet framgår det att generellt sett har de danska informanterna mer kontakt med det norska språket än det svenska. Det är mer vanligt att de läser en text på norska än på svenska. Dock visar resultatet att de danska informanterna i större utsträckning ser på svensk TV än norsk. Den personliga kontakten utgörs av fler besök i Norge än i Sverige. I övrigt utgörs informanternas kontakt med det norska språket av exempelvis fotbollscuper, ridtränare, släkt, pojkvän samt undervisning. I stort sett detsamma gäller kontakterna med det svenska språket.

Figur 7: Danska informanternas kontakt med norska och svenska

Norge:	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig
Personlig kontakt	7	20	15	11
TV	2	6	27	18
Texter	1	4	18	30
Sverige:	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig
Personlig kontakt	0	17	19	17
TV	3	9	25	16
Texter	0	5	14	34

2.3.2 De danska informanternas resultat

Resultatet de danska informanterna uppnådde på läsförståelsen var totalt 16,7 av 24. På den norska delen uppnådde informanterna ett genomsnitt på 9,3 utav 12 rätt medan den svenska delen hade ett genomsnitt på 7,4 utav 12 rätt. Noterbart är att två informanter missat sista sidan av den svenska delen samt att informanterna i Danmark inte valde att chansa utan istället lämnade svaret blankt. Alla informanter är dock medräknade i resultatet.

De danska informanterna (se figur 8) uppger att de dels i stor utsträckning fått grannspråksundervisning, dels att de är positivt inställda till det. 28 av de 53 informanterna säger sig ha erhållit lite grannspråksundervisning i norska och svenska, 15 informanter har fått undervisning i svenska och endast 10 av de 53 danska informanterna säger sig inte ha erhållit någon grannspråksundervisning över huvudtaget. Bara 4 av de danska informanterna önskar inte ha någon grannspråksundervisning. Majoriteten, 28 av 53, önskar få lite grannspråksundervisning i både danska och svenska, 3 önskar mycket, medan de övriga 13 önskar antingen enbart lite svenska eller lite norska.

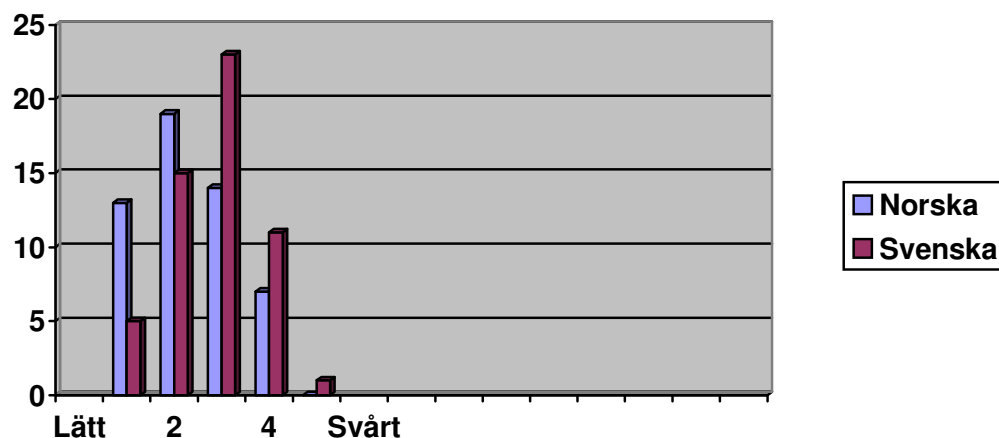
Figur 8: Danska informanter och grannspråksundervisning

	Ja, mycket	Ja, lite av båda	Ja, lite norska	Ja, lite svenska	Nej
Har fått	0	28	15	0	10
Önskar	3	28	6	7	4

I valet av vilket modersmål informanterna skulle föredra om de fick välja bland de tre skandinaviska språken valde 47 av 53 utav de danska informanterna sitt egna modersmål medan det norska och svenska språket föredrogs av tre informanter vardera. Då danska inte fanns som alternativ var norska det språk som önskades av fler informanter än det svenska språket, 30 respektive 23 informanter.

I graderingen av hur svårt informanterna upplevde respektive språk visar resultatet (se figur 9) tydligt hur merparten av informanterna upplever att norska är lättare att förstå än svenska. Det är fler informanter som dels upplever norska som lätt, dels upplever svenska svårt.

Figur 9: Danska informanternas gradering av förståelse av norska och svenska

2.3.3 Faktorer som kan ha påverkat läsförståelsen

En närmare titt på de danska informanternas resultat visade att faktorer såsom gransspråksundervisning, attityd och kontakt har påverkat resultatet. Informanter med mycket kontakt med såväl svenska som norska har ett högre resultat på de båda textdelarna än övriga informanter. Kontakterna utgörs bland annat av skidresor till de respektive länderna. Kontakterna med Norge är dock större än med Sverige vilket kan ha påverkat resultatet. Noterbart är att några informanter muntligt förde en diskussion kring hur den skriftliga förståelsen kan skilja sig mellan de norska språken bokmål och nynorsk.

De informanter som erhållit gransspråksundervisning i både svenska och norska uppvisar generellt sett bättre resultat än övriga informanter. Dock är denna skillnad inte så stor att en slutsats kan dras. Informanter med en negativ attityd till något av gransspråken har erhållit ett generellt sett lägre resultat än genomsnittet. Informanter som önskar undervisning i gransspråken och uppvisar en positiv attityd till dem har uppnått ett högre resultat totalt på de båda textdelarna än övriga informanter. De som från början ansåg att språken var lätta fick också ett högre resultat än genomsnittet. En informant skrev dit ett citat som förtydligar och är generellt för vad de danska informanterna anser: "Svensk er alt for svært. Norsk er lettere for danskere at forstå".

De danska informanterna hade en större kontakt med det norska språket än det svenska. På läsförståelsen fick informanterna ett högre resultat på den norska delen än den svenska. Attityden till grannspråksundervisningen var varierande men Danmark visade sig vara det land med mest informanter som erhållit grannspråksundervisning.

3 SLUTSATSER OCH DISKUSSIONER

Resultatet visar att Norge är det land som förstår sina grannländers språk bäst medan Sverige är det land som uppvisar sämst resultat i vår läsförståelse. Av de tre skandinaviska språken är danska det språk som informanterna förstått bäst i undersökningen. Det genomsnittliga resultatet för respektive språk är för danska 9,45, norska 8,44 och svenska 8,95 utav 12 rätt.

3.1 Slutsatser av resultatet

Resultatet visar således att Norge har lättast för att förstå texter på de skandinaviska grannländernas språk. Detta kan bero på faktorer som exempelvis språkliga likheter mellan språken, vilket vi dock inte har undersökt. Den viktigaste faktorn bakom undersökningens resultat är informanternas attityd både till undersökningen och grannspråken. Sverige visade enligt våra observationer en mer negativ inställning till undersökningen samt danska och norska än övriga deltagande länder och erhöll också sämst resultat. Norge var mest positivt inställda. De danska informanterna uppvisade även de en positiv inställning. Deras genomsnittliga resultat var högre än svenskarnas genomsnitt. Faktorer som påverkat deras resultat är med bakgrund i deras högre förståelse av norska än svenska att det danska språket ligger närmare norska än det svenska språket. Grannspråksundervisning har generellt sett inte visat sig ha någon påverkan på informanternas resultat i vår undersökning.

3.2 Kontakt och språkliga likheter

Att Norge har bäst resultat på vår läsförståelse förstärks lite av den bakgrund som informanterna förmedlat i enkäten. Norge är det land som påvisar störst kontakt med grannländernas språk genom såväl TV, texter och personlig kontakt. Sverige med lägst resultat är samtidigt det land med minst kontakt med sina grannländer och deras språk.

De som behärskar ett språk bra tar ofta mer kontakt med dem som talar det. Vid mycket kontakt med ett språk kan det bli lättare att lära sig detta (Delsing 2005:104f). Informanterna i Danmark och Norge reser i högre grad än de svenska informanterna till grannländerna. De båda städerna i Norge och Danmark där undersökningen genomförts har en färjeförbindelse dem emellan. Delsing (2005:65) redogjorde också för hur närheten till ett grannland ökar språkförståelsen.

En annan faktor till att de norska informanterna klarat läsförståelsen bäst är att det norska språket kan ses som ett mittenspråk av de tre skandinaviska språken där danska och svenska står längst ifrån varandra (Torp 1998:110f). När det gäller exempelvis ordförråd och uttal ligger norska mellan det svenska och danska språket (Karker 1997:21). De norska och danska informanterna klarade varandras språk bättre än det svenska språket. Norge och Danmark förstår varandra bra genom att de har en gemensam historia i en 400 år lång union (Rekdal 2002:84). De båda länderna har ett liknande ordförråd (Delsing 2005:3). Det norska språket bokmål, som är det som använts i undersökningen, står också det danska språket nära eftersom det härstammar från det dansk-norska talspråket samt från forntidens danska (Rekdal 2002:19f). De svenska informanterna borde ha klarat det norska språket bättre än det danska eftersom de språken har stora likheter (Torp 1998:106f). Dock förstod de svenska informanterna danska bättre än norska vilket beror på andra faktorer vilket vi skall återkomma till. Noterbart är att de norska informanter som talade svenska och danska i hemmet uppvisade en likhet med de svenska respektive danska informanterna. Den som talade svenska i hemmet hade svårt med den danska delen medan den som talade danska med föräldrarna hade problem med den svenska delen.

3.3 Gransspråksundervisning och attityder

Danmark är det land där gransspråksundervisning sker i störst utsträckning. Resultatet visade dock inte att det haft någon större påverkan på de danska informanternas resultat jämfört med de informanter i Danmark som inte erhållit någon gransspråksundervisning. Noterbart är att huvudsaken av gransspråksundervisningen i Danmark sker under vårterminen i år 9 och att denna undersökning genomförts under informanternas

hösttermin. Även i Norge har viss grannspråksundervisning förekommit utan någon påverkan på resultatet. Sverige påvisar i resultatet en avsaknad av undervisning i grannspråken, trots att elever i grundskolans senare år skall få "... erfarenheter av språken i de nordiska grannländerna..." (Skolverket 2000:2). Undervisning kan uppväga bristen på kontakt med ett annat språk (Delsing 2005:136).

Resultatet visar att Sverige inte har någon grannspråksundervisning i större utsträckning, vilket kan ha en bakgrund i att den anses oviktig eftersom lärare och elever redan förstår tillräckligt mycket av språken samt att engelska är viktigare då det är ett internationellt gångbart språk (Vikør 2001:115). Sverige fick sämst resultat på läsförståelsen, vilket vi tidigare kopplat till de svenska informanternas attityd till både undersökningen och grannspråken. En negativ inställning hos de flesta informanterna i Sverige kan bero på landets status som storebror i Skandinavien (Lundin och Christensen 2001:63). En negativ vilja och attityd till ett språk leder också till minskad språkförståelse (Torp 1998:112). Danmark visade i motsättning till Delsings (2005:143f) undersökning inte ett negativt intresse för grannländerna. Tvärtom var Danmark det land som var mest positivt till grannspråksundervisning. Detta är ett resultat som även Inge Bø (1978:140ff) redovisar i sin undersökning.

Sverige och Danmark var de länder som uppvisade störst nationalism i valet av vilket modersmål de föredrog. Attityden till danska var negativ i Sverige och informanterna ansåg danska svårare än norska. De danska informanterna var mer positiva till norska än svenska och ansåg också att norska var lättare än svenska. Norge upplevde det danska språket som svårare än det svenska. Det svenska språket föredrogs dock av många norska informanter som modersmål före norska, och nästintill alla i valet mellan danska och svenska. Danska är det minst omtyckta språket medan svenska är det mest populära, vilket går att utläsa även i tidigare undersökningar (Torp 1998:112). Trots att informanterna visat en negativ inställning till danska är det danska som har förståtts bäst i läsförståelsen.

4 DISKUSSION

Nedan görs en diskussion kring våra val av metoder samt kring undersökningens reliabilitet respektive validitet. Avslutningsvis sker en reflektion.

4.1 Reliabilitet och validitet

Tillförlitligheten med vårt resultat är diskuterbar. Resultat visar likt tidigare forskning som genomförts inom området att Norge har bäst grannspråksförståelse samt att kontakt med ett språk är viktigt för förståelsen av det. Vi vill dock reservera oss för det begränsade antalet samt urvalet av testpersoner. Ett slumpmässigt urval hade lett till högre tillförlitlighet av resultatet.

Det svåra med denna typ av undersökning som genomförs i flera länder är att konstruera frågor som är likartade på alla språken. Risker ligger i att frågorna kan bli så pass enkla att informanten kunnat svara på dem enbart genom att gissa. Med anledning av att danska är det språk som förstås bäst tror vi det har en bakgrund i vår formulering och val av frågor till de danska texterna. Informanterna har nämligen mindre kontakt och undervisning med det danska språket samt en negativ attityd till det vilket borde ha inneburit ett lägre resultat på den danska delen. Dessutom uppnådde de svenska informanterna ett bättre resultat på den danska delen än de norska trots att svenska har mer språkliga likheter med det norska språket. Intressen såsom idrott, musik och så vidare kan också spela en roll när informanterna skall svara. Ett förtydligande exempel fick vi av en informant som prickade in alla rätt på artikeln som berörde friidrott men i övrigt var oerhört svag på de resterande delarna. Med detta vill vi påpeka att det finns faktorer som påverkar informanternas förståelse som vi inte har undersökt. Frågorna kan dessutom misstolkas av informanterna, och exempel från vår undersökning är när informanter blandat ihop enstaka ord som resulterat i att det blivit ett annat svar på frågan. Dock anser vi att frågorna var välformulerade.

Det hade varit optimalt att använda exakt samma ord i de olika ländernas lästester, men det var svårt att finna lämpliga tidningstexter där samma ord fanns med på de tre skandinaviska språken. Vi eftersträvade en balans med ord som varken fick vara för enkla

eller för svåra för informanterna. Det var svårt att finna alternativ till orden i texterna då de skulle passa in i sammanhanget men ändå ha en annan betydelse än det svar vi efterfrågade. Ytterligare en problematik var att vi har svenska som modersmål. Detta ledde till att en del ord vi valde ut visade sig vara väldigt lika på danska och norska, exempelvis blir det svenska ordet *vecka* på danska *uge* och på norska *uke*. Vi vill dock betona att likheten mellan dessa språk är stor, och därmed var det oundvikligt för oss att undvika ord som är lika varandra i stavning på norska och danska. Genom att utesluta snarlika ord på danska och norska hade vi eventuellt påverkat resultatet. Informanterna hade fyra svarsalternativ vilket innebar att slumpen gav dem 25 procents chans till rätt svar, vilket bör vägas in vid en bedömning. En annan utformning kan ha lett till ett annat resultat.

Vi hade gärna använt oss av översatta artiklar för att få ett mer jämförbart textmaterial, men vi hade inte resurser till sådana översättningar. Risken är att informanterna uppfattat längre texter som tunga och därmed inte läst dem på samma sätt som de andra. Utifrån en textanalys är artiklarna olika svåra. De danska texterna hade högst LIX-värde men var dem som informanterna förstod bäst. Detta kan förklaras av andra faktorer som vår formulering av frågor, vilket vi tidigare berört.

Genom att vi valde genren tidningsartiklar inom ämnena nöje, sport och kultur försökte vi fånga informanternas intresse till att genomföra vår enkät. Tidningar är något som elever ofta finner stimulerande att arbeta med. Artiklar var därför lämpligt för att enkäten inte skulle kännas tung och upplevas som jobbig eller tråkig. Problematiken med valet av denna stilart kan vara att informanterna redan har en förkunskap om innehållet då de eventuellt tagit del av artiklarnas innehåll på deras egna modersmål. Stora nyheter publiceras över hela världen, och vi har därför försökt att undvika dessa.

Resultatet av undersökningen kanske hade blivit annorlunda med val av andra städer. Grannspråksförståelse borde vara större om undersökningen genomförts i städer med mycket förbindelser med ett grannland. Vi tänker då på städer såsom Malmö och Köpenhamn, Helsingborg och Helsingör, Strömstad/Svinesund och

Sandefjord/Halden/Fredriksstad. Vid valet av städer ansåg vi att färjeförbindelsen mellan Hirtshals och Kristiansand inte skulle ha någon påverkan på resultatet. Det vi då inte visste var att det under sommarhalvåret går en katamaran mellan städerna. Detta gör att kontakten dem emellan var större än vad vi på förhand hade kunnat föreställa oss. Katamaran underlättar och möjliggör shoppingresor, dagsturer, då kontakt av varandras språk sker eftersom information och dylikt på färjeförbindelsen är på båda språken. Dock torde norrmännens kontakt med det danska språket vara större än danskarnas med det norska. Det beror på att det är lägre priser i Danmark, vilket kan resultera i att fler norrmän reser till Danmark än danskar som reser till Norge. Vårt resultat visade också att Norge hade mest kontakt med grannländerna av de inblandade länder samt att de hade mer kontakt med Danmark än Danmark med Norge.

Att vi valde att vara på plats när informanterna i Norge och Danmark genomförde enkäten kan ha haft en påverkan på resultatet. I Sverige kände informanterna oss sedan tidigare. När de fick ut enkäten var det som om de fick den av deras lärare. I grannländerna var vi istället ett spännande nytt inslag i undervisningen. Enkäten delades ut av oss och inte av deras lärare. Informanternas attityd till undersökningen kan därmed ha blivit mer positiv i Norge och Danmark än i Sverige.

När informanterna svarar på frågorna kring sin attityd till språken är sannolikheten stor att de även tänker på dem muntligt. Detta kan ha påverkat resultatet till negativ fördel för det danska språket eftersom många anser det var svårt att förstå talad danska samt att det inte är vackert att höra på enligt tidigare undersökningar.

Validiteten på denna undersökning är förhållandevis hög då syftet var att undersöka skandinaviska elevers förståelse av grannspråken danska, norska och svenska samt undersöka vilka faktorer som har störst betydelse för elevernas läsförståelse. De faktorer som vi berörde i vår teori var språkliga likheter, attityder, kontakter och undervisning. Resultatet redovisar dels förståelsen, dels de nämnda bakomliggande faktorernas påverkan med tyngdpunkt på attityd och kontakt, det vill säga resultatet svarar på vårt syfte och problemformulering. Informanterna har förstått våra frågor och vårt

bakomliggande syfte med undersökningen, och deras svar har givit oss, till undersökningen, relevanta uppgifter. Effekten som denna undersökning kan leda till är att läsarna reflekterar över egna erfarenheter och kontakter med grannspråken.

4.2 Slutdiskussion

Att genomföra denna studie har varit mycket intressant och spännande. Det har varit en erfarenhet att vara på plats och genomföra undersökningar i flera länder och jämföra dessa med varandra. Vi anser att resultatet svarar i viss omfattning på våra egna förutfattade meningar. Vi hade förväntningar om att det skedde förhållandevis lite grannspråksundervisning. Detta visade sig stämma i Sverige och Norge medan Danmark uppvisade en större förekomst, entusiasm och vilja till undervisning.

Grannspråken fick en viktig funktion under 1950-talet då Norden fick en öppen arbetsmarknad. Detta ändrades i och med den fria rörligheten inom EU och EES-länderna där de skandinaviska länderna är medlemmar. Det engelska språket fick en än mer framskjutande roll vid kommunikation och information i den alltmer globaliserade världen. Det naturliga som skedde var att grannspråken tappade sin tidigare viktiga funktion. Idag kan det ha skett en ökad kontakt med de nordiska grannspråken genom det ökade utbudet av media. Invånarna i de skandinaviska länderna kan komma i kontakt med varandras språk via radio, TV och Internet. Utbudet av dagspress på Internet i de nordiska länderna har blivit stort. Internet har hjälpt till att minska avståndet mellan länder och språk. Men kunskaperna i de nordiska språken är enligt oss mindre viktiga än att till exempel förstå talad och skriven engelska som är ett internationellt gångbart språk.

Resultaten har visat att kontakten med ett språk är en viktig faktor för förståelsen av det. Personlig och medial kontakt med ett grannspråk gav större grannspråkförståelse än undervisning, som dock är ett sätt att komma i kontakt med ett språk och väcka intresse samt ge erfarenheter av det. Goda erfarenheter av ett språk kan även leda till en mer positiv attityd till språket samt dess land och invånare. Resultat och tidigare forskning visar att vi förstår varandra bra i Skandinavien utan grannspråksundervisning. Våra egna erfarenheter är att personlig kontakt är den viktigaste faktorn vid inläring av samt för

förståelse av ett annat språk. Problemet med grannspråksundervisning kan vara bristen på lärare med tillräckliga kunskaper och kontakter med grannspråken. Att undervisning i grannspråken har minskat har en bakgrund i att det är ett område som prioriterats bort. Som lärare i svenska möter vi idag elever med sämre kunskaper i modersmålet och en större andel elever med ett annat modersmål vilket säkerligen bidragit till att lärare väljer att koncentrera sig på elevernas kunskaper i det svenska språket. Det kan vara svårt som lärare att uppfylla och hinna med alla olika moment i kursplanen i svenska. Utifrån det resultat vi presenterat och ovanstående resonemang ställer vi oss tveksamma till grannspråksundervisning då det inte känns relevant.

Vidare forskning kring grannspråksundervisningens omfattning förr respektive nu vore intressant att bedriva. Det vore även intressant att forska i hur grannspråksundervisning bedrivs, eller har bedrivits förr, i form av lektionsinnehåll, upplägg och material. Annan tänkvärd forskning är att undersöka gymnasieelevers grannspråksförståelse, vilket kan vara relevant då elevernas förståelse ökar med deras ålder och mognad eftersom de får fler erfarenheter och ett utökat ordförråd. Ett annat alternativ är att undersöka städer nära grannländer kontra städer i de olika ländernas inland. Det går även att undersöka vad skandinaverna använder för språk då de kommunicerar, det vill säga om de försöker förstå och tala med varandra på sina modersmål eller om de tar till engelska som lingua franca.

När undersökningen genomfördes konverserade vi med ansvariga lärare i Danmark och Norge på våra modersmål. Vi vill ta tillfället i akt att framföra vårt stora tack till dem och informanterna för att de tagit sig tid till att hjälpa oss att besvara vår enkät. Tack också till alla övriga som på något sätt hjälpt oss med detta arbete. Några större svårigheter att förstå varandra förekom inte men för oss var danska och norska just som Hjalmar Söderberg uttryckte: "... språk, som man förstår tillräckligt för att missförstå" (Lundin och Christensen 2001:3).

REFERENSER

- Aniansson, Eva (1991): *Eget språk och andras: ett urval artiklar ur Språklådan i Upsala nya tidning*. Uppsala. Hallgren & Fallgren.
- Bergman, Daniel (2004): *Fem texter för textanalys*. Växjö universitet. Institutionen för humaniora.
- Björnsson, Carl-Hugo (1968): *Lix och läsbarhetsprövade skolböcker*. Pedagogiskt centrum. Stockholm
- Brodow, Bengt (1996): *Perspektiv på svenska del II*. Kalmar. Ekelunds förlag AB.
- Bø, Inge (1978): *Ungdom og naboland*. Uppsala. Nordiska seminariet
- Delsing, Lars-Olof & Lundin Åkesson, Katarina (2006): *Håller språket ihop Norden?* Köpenhamn. Nordiska ministerrådet.
- Einarsson, Jan (2004): *Språksociologi*. Lund. Studentlitteratur.
- Hellsspong, Lennart & Ledin, Per (1997): *Vägar genom texten*. Lund. Studentlitteratur.
- Höglin, Renée (2002): *Engelska språket som hot och tillgång i Norden*. Köpenhamn. Nordiska ministerrådet.
- Josephson, Olle (1999): *Språkvård nummer två, Folk och språkvetare – om attityder till svenska språket*. Svenska språknämnden.
- Jørgensen, Nils & Kärrlander, Eva (2001): *Grannspråksförståelse i Öresundsregionen år 2000*. Lund. Nordlund.
- Karker, Allan (1997): *Nordens språk*. Oslo. Novus förlag.
- Kotsinas, Ulla-Britt m.fl. (2000): *Ungdom, språk og identitet*. Köpenhamn. Nord Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet (2006): *Læreplanverket for kunnskapsløftet*. Oslo.
- Kylén, Jan-Axel (2004): *Att få svar: Intervju, enkät, observation*. Stockholm. Bonnier utbildning AB.
- Lundin, Katarina & Zola Christensen, Robert (2001): *Grannspråksförståelse i Öresundsregionen år 2000 – Gymnasisters läsförståelse*. Lunds universitet. Institutionen för nordiska språk.
- Nordiska rådet m.fl. (1995): *Att förstå varandra i Norden*. Stockholm. Norstedts.
- Rekdal, Olaug (2002): *Norsk som nabospråk*. Göteborg. Hallgren & Fallgren.

Skolverket, kursplan (2000): *Svenska*. Hämtad 2007-01-04.²

Svenska Akademiens ordbok, sjätte bandet (1925): *D till distingera*. Berlingska boktryckeri- och stilgjuteri-Aktiebolaget. Lund.

Svensson, Leif (2006-03-20): *Svensken tycker det räcker med ett främmande språk*. Värnamo Nyheter. Värnamo.

Torp, Arne (1998): *Nordiske språk i nordisk og germansk perspektiv*. Oslo. Novus förlag.

Undervisningsministeriet (2003): *Fælles Mål, Faghæfte 1, Dansk*. Köpenhamn. Undervisningsministeriets förlag.

Vikør, Lars S. (2001): *The Nordic languages*. Oslo. Novus forlag.

Värnamo Nyheter (2006-03-20): *Svalt intresse för svenskan i Danmark*. Värnamo.

Wessén, Elias (1969): *De nordiska språken*. Lund. Almqvist & Wiksell

²<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0607&infotyp=23&skolform=11&id=3890&extraid=2087>

Bilagor

Bilaga 1: Enkät i Sverige

Denna enkät är en del i ett examensarbete som vill se hur stor läsförståelse elever i år 9 har i norska och danska. En liknande undersökning genomförs i Danmark och Norge.

Läs varje fråga och alla svar noggrant innan du svarar. Kom ihåg att det är din personliga åsikt vi önskar. Du är anonym och ska inte skriva namn.

De första frågorna är lite allmänna om dig och dina erfarenheter av danska och norska. Därefter följer fyra texter på norska och danska. Till dessa texter hör frågor samt ord, vilka står under respektive text.

Tack för din medverkan!

1. Hur gammal är du? _____ Kille _____ Tjej _____

2. Vilket/vilka språk talar du med dina föräldrar?

Norska _____ Svenska _____ Danska _____ Annat _____

3. Hur ofta ser du på dansk tv?

Ofta _____ Ibland _____ Sällan _____ Aldrig _____

4. Hur ofta ser du på norsk tv?

Ofta _____ Ibland _____ Sällan _____ Aldrig _____

5. Har du läst en text på danska eller norska?

Danska: Ofta _____ Ibland _____ Sällan _____ Aldrig _____

Norska: Ofta _____ Ibland _____ Sällan _____ Aldrig _____

6. Hur ofta är du i Danmark?

Ofta _____ Ibland _____ Sällan _____ Aldrig _____

7. Hur ofta är du i Norge?

Ofta _____ Ibland _____ Sällan _____ Aldrig _____

8. Har du någon kontakt med danskar som du umgås med?

Ofta _____ Ibland _____ Sällan _____ Aldrig _____

9. Har du någon kontakt med norrmän som du umgås med?

Ofta _____ Ibland _____ Sällan _____ Aldrig _____

10. Hur har du kommit i kontakt med det danska språket tidigare?

11. Hur har du kommit i kontakt med det norska språket tidigare?

12. Har du fått någon undervisning i danska eller norska i skolan?

Ja, mycket _____ Ja, lite av båda _____ Ja, men bara lite norska _____

Ja, men bara lite danska _____ Nej _____

13. Önskar du undervisning i danska eller norska?

Ja, mycket _____ Ja, lite av båda _____ Ja, men bara lite norska _____

Ja, men bara lite danska _____ Nej _____

14. Är det danska språket lätt eller svårt att förstå?

Lätt 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____ Svårt

15. Är det norska språket lätt eller svårt att förstå?

Lätt 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____ Svårt

16. Vilket av dessa språk skulle du vilja ha som modersmål om du fick välja?

Svenska _____ Norska _____ Danska _____

17. Vilket av dessa två språk skulle du vilja ha som modersmål om du fick välja något av dem?

Norska _____ Danska _____

«Helvetesuke» for Alsgaard-elever

Blodsmak for svenske langrennshåp. Thomas Alsgaard har innført «helvetesuka» for Anders Södergren og co.

- «Helvetesuka» er en ny dimensjon i treningen. 32 timers beinhard trening på seks dager, som Alsgaard selv kjørte på seg selv som aktiv. Jeg har vært gjennom den to ganger i høst, og nå vet jeg at det fungerer, sier Södergren.

Det svenske håpet nådde ikke helt opp i OL. Målet er å slå til for fullt i vinterens VM i Sapporo. Særlig på fellesstart skal Södergren og Mathias Fredriksson forsøke å bli mer kyniske.

800 treningstimer

- Etter OL har jeg tenkt på det med å ligge framme og trekke feltet. Det blir en annen taktikk i VM. Vi skal teste med å ligge bak i verdenscupen til vinteren, og særlig må vi passe på når løpene går i lavt tempo.

Rundt 800 treningstimer ligger Södergren an til i år.

- Jeg har hørt mye på Thomas (Alsgaard). Han forteller hva han gjorde som aktiv, vi har trent med sprintere, hatt hardere styrketrening og kjørt mer rykk og spurt i intervalltreningen, forklarer Anders Södergren.

Besvara följande frågor:

1. Vad är skidåkarnas mål i vinter?

2. Vad är Anders Södergren och Mattias Fredrikssons taktik i jaktstartslopp?

Ringa in det rätta svaret:

saerlig =	spesiellt	uke =	vecka
	dessutom		tid
	bland annat		månad
	särskilt		år
beinhard =	benträning	håpet =	laget
	lättisam		hoppet
	benpress		löparen
	stenhård		paret

«Skal vi Danse»-Kristian nekter å klippe seg

Men tar skjegget for første gang på 7 år

Kristian Ødegård (32) har hittil vært en av de beste i «Skal vi Danse», men nå kan det bli minuspoeng fra dommer Tor Fløysvik for hårsveisen.

I kveld skal Ødegård og partneren Alexandra Kakurina danse slowfox til «Stand By Your Man» - og moromannen må for andre gang i konkurransen ikle seg kjole og hvitt og blanke sko.

I et humoristisk innlegg på sin blogg, forteller nå Ødegård at dommer Tor Fløysvik ved flere anledninger har sagt at han kommer til å kommentere, og kanskje trekke poeng, hvis Ødegård ikke klipper seg kort på håret til slowfoxen.

Skjeggløs

Det er imidlertid helt uaktuelt for tulleprogramlederen.

- Jeg er ikke danser av yrke og har et liv utenom de 90 sekundene på parketten hver fredag. Hvis han vil kommentere det og trekke poeng, så får han heller gjøre det, sier Ødegård spøkefullt.

- Jeg har riktignok innsett at jeg må ta skjeggstubbene, og være glattbarbert for første gang på 7 år. Jeg gruer meg egentlig mer til det enn til dansingen, legger han til.

Fit for fight

Ødegård forteller at han skrev bloggen for å komme Fløysvik i forkjøpet.

- Nå har jeg skutt først, og skjegget vokser jo heldigvis ganske fort ut igjen. Men jeg tror at jeg kommer til å holde meg innendørs en stund med mitt nye Fløysvik-babyface, sier han.

Forrige uke måtte Ødegård til legevakten med et kutt han fikk i leppen under dansen - men nå er såret leget.

- Leppa har grodd og jeg er fit for fight i kveld, bekrefter han.

Besvara följande frågor:

1. Vad hände förra veckan när Kristian Ødegård dansade?

2. Vilken typ av dans ska Kristian Ødegård dansa med sin partner?

3. Vad ska Kristian Ødegård göra med skägget?

4. Vad kan hända om Kristian Ødegård inte klipper sig?

Ringa in det rätta svaret:

ikle =	dra/ta på	dommer =	dömmer
	inte		till och med
	kasta		kommer
	inse		domare

Mel Gibson undskylder

Vinderen af den tvivlsomme ære af at være sommerens største skandalemager i Hollywood må siges at være Mel Gibson. Nu står han offentligt frem og undskylder.

Således betegner Mel Gibson nu selv sine anti-semitistiske udtalelser denne sommer. Udtalelserne faldt, da han blev anholdt for spritkørsel, og de vakte voldsom røre.

I det landsdækkende "God Morning America" torsdag og fredag udsendes et interview med filmstjernen og instruktøren, der for første gang siden sommerens skandale træder offentligt frem.

Spirituskørsel

Den 28. juli blev han taget for spirituskørsel i Malibu. Dette ophidsede ham så meget, at han foran adskillige vidner råbte:
"Jøderne er ansvarlige for alle krige i verden".

Og direkte henvendt til betjenten der anholdt ham:

"Er du jøde?".

Gibson har senere kaldt sine bemærkninger for "harmløse", men nu går han altså planken ud og undskylder brødebetyngtet for åben skærm.

Tre års frakendelse

Mel Gibson blev efter sin spritkørsel idømt tre års betingel frakendelse af føreretten. Desuden blev han idømt tvungen alkoholafvænning, en kæmpebøde og endelig forpligtede han sig til offentligt at advare mod spirituskørsel.

I tv-interviewet fortæller Mel Gibson, at han har været tørlagt i 65 dage. Og han tilføjer, at han nu vil gøre alt for at fortsætte sin karriere samtidig med at han vil prøve at komme i balance med sig selv og de mennesker, han har gjort ondt.

"Jeg vil videre", siger Mel Gibson.

Besvara följande frågor:

1. Vilket folkslag/Vilken religiös grupp uttalade sig Mel Gibson negativt om?

2. Varför blev Mel Gibson gripen?

Ringa in det rätta svaret:

tørlagt =

torrlagd

underskylder =

undersöker

nykter

undviker

förföljd

kritiserar

törstig

ursäktar

tilføjer = tilläger
 nekar till
 tillagar
 föreslår

Prag: En pragmatisk oplevelse

Historiens vingesus mærker man i Prag. Et besøg i Tjekkiets hovedstad er en nostalgisk oplevelse, man kan fuldende ved at rejse dertil med et gammeldags tog, der mest af alt minder om Orientekspressen.

Det føles som et glædeligt gensyn, når man stiger om bord på det gamle tog, lægger sin bagage på hylderne og lukker døren til kupéen, mens toget langsomt sætter i gang med retning mod Centraleuropa.

For det virker som en passende transportmåde - et lokomotivtrukket tog - når destinationen hedder Prag: Byen ved Moldau, der takket være et fredet centrum emmer af nostalgi med smukke, gamle bygninger, krogede gader, det autentiske køkken og kældre, hvor munke i de forrige årtusinder bryggede øl.

Allerede i togets spisevogn kan man nyde den første tjekkiske Urquell-pilsner, mens man må vente til ankomsten med at smage solid, tjekkisk mad.

Til let forhøjede - stadig tjekkiske - priser kan man købe varme retter og supper, der dog mangler saft og kraft. En kreativ madpakke kan uden problemer hamle op med udbudet i den rullende restaurant.

Alligevel bør man ikke snyde sig selv for fornemmelsen af at sidde i en ægte spisevogn og nyde en øl, mens landskabet drøner forbi.

De mange stilarters by

Samme betagende møde med en svunden tid venter en, når man efter 12 timers togtur ankommer til Prag: Smukke og imponerende bygninger, der repræsenterer alle stilarter fra romantiske kældre, strenge gotiske tårne, renæssancehuse til barokfacader.

Prag er delt op i historiske områder, som Den Nye Bydel fra 1300-tallet, Den Gamle Bydel fra 1200-tallet og Den Jødiske Bydel fra samme periode.

Engang husede den det største jødiske samfund i Europa, men i dag byder bydelen kun på labyrintiske, smalle gader og baggårde, hvor en turist med lethed kan fare vild.

Verdens største borg

Dertil kommer området Hradcany med sit borgkompleks, der siden oprindelsen i 800-tallet har været sæde for konger, kejsere og præsidenter.

Borgkomplekset ved Hradcany er verdens største og har tilmed Europas ældste slotshaver. Ved siden af borgen knejser den høje Skt. Vitus Katedral, der også er rekordindehaver - landets største gotiske kirke. Borgen kan man besøge ved at krydse byens varemærke: Karlsbroen.

Byens ældste bro, der indtil 1800-tallet var den det eneste bindeled mellem de to bredder af floden Moldau - eller Vltava, som tjekkerne kalder den. I dag er den bindeled mellem kunstnere, gademusikanter, souvenirsælgere og turister.

Et andet knudepunkt finder man foran det astronomiske ur på Det Gamle Rådhus i centrum. Her stimler turister sammen hver hele time for at se de små figurer, der vandrer forbi urskiven.

Ikke langt fra Det Gamle Rådhus ligger Týn-kirken - en mægtig gotisk kirke med to letgenkendelige tårne, der rager 80 meter op over pladsen.

Det er i denne kirke, at den danske astronom Tycho Brahe ligger begravet. Og skal man fuldende turen til byens prægtige bygninger, bør man også besøge Helligkorsrotunden fra 1100-tallet.

Den er én af de sidste romanske perler i byen i form af et lille kapel med et kegleformet tag, der rummer rester af gotiske malerier fra 1300-tallet.

Besvara följande frågor:

1. Var i Europa ligger Prag/Tjeckien?

2. Vilket färdstätt använder man sig av i artikeln?

3. Vad är Hradcany?

4. Hur lång tid tar det för reportern att ta sig till Prag?

Ringa in det rätta svaret:

med retning = med målet

i riktning

med fart

i bekvämlighet

lukker =

öppnar

lämnar

stänger

lastar

møde = mode

möte

mord

mörk

Bilaga 2: Enkät i Danmark

Denne rundspørge er en del af et eksamensarbejde som vil undersøge hvor stor læse forståelse eleverne i niende klasse har af norsk og svensk. En lignende undersøgelse er gennemført i Sverige og Norge.

Læs hver spørgsmål –og alle svar - nøje inden du svarer. *Husk* at det er din personlige mening vi ønsker. Du svarer anonymt og skal ikke opgive dit navn.

De første spørgsmål er mer almindelige om dig og dine erfaringer af det svenske og norske sprog. Derefter følger fire tekster på svensk og norsk, til disse kommer spørgsmål og ord som findes efter teksten.

Tak for din medvirken!

1. Jeg er _____ år. Dreng _____ Pige _____

2. Sproget jeg taler med mine forældre er:

Norskt _____ Svenskt _____ Dansk _____ Andet _____

3. Jeg ser svensk fjernsyn:

Tit _____ En gang imellem _____ Sjældent _____ Aldrig _____

4. Jeg ser norsk fjernsyn:

Tit _____ En gang imellem _____ Sjældent _____ Aldrig _____

5. Jeg læser svenske/norske bøger/aviser/tekster:

Svenske: Tit _____ En gang imellem _____ Sjældent _____ Aldrig _____

Norske: Tit _____ En gang imellem _____ Sjældent _____ Aldrig _____

6. Jeg er i Sverige:

Tit _____ En gang imellem _____ Sjældent _____ Aldrig _____

7. Jeg er i Norge:

Tit _____ En gang imellem _____ Sjældent _____ Aldrig _____

8. Jeg omgås med svenskere:

Tit _____ En gang imellem _____ Sjældent _____ Aldrig _____

9. Jeg omgås med nordmænd:

Tit _____ En gang imellem _____ Sjældent _____ Aldrig _____

10. Er du kommet i kontakt med det svenske sprog tidligere og i så fald hvordan?

11. Er du kommet i kontakt med det norske sprog tidligere og i så fald hvordan?

12. Har du fået undervisning i svensk eller norsk i skolen?

Ja, meget _____ Ja lidt af hver _____ Ja, men bare en lille smule svensk _____

Ja, men bare en lille smule norsk _____ Nei _____

13. Ønsker du undervisning i svensk eller norsk?

Ja, meget _____ Ja lidt af hver _____ Ja, men bare en lille smule svensk _____

Ja, men bare en lille smule norsk _____ Nei _____

14. Hvad syntes du om det svenske sprog? Er det:

Let at forstå 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____ Svært at forstå

15. Hvad syntes du om det norske sprog? Er det:

Let at forstå 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____ Svært at forstå

16. Vilket av disse sprog skulle du kunne tænke dig som modersmål hvis du fik lov til at vælge?

Norskt _____ Svenskt _____ Danskt _____

17. Vilket av disse sprog skulle du kunne tænke dig som modersmål hvis du fik lov til at vælge et af dem?

Norskt _____ Svenskt _____

«Helvetesuke» for Alsgaard-elever

Blodsmak for svenske langrennshåp. Thomas Alsgaard har innført «helvetesuka» for Anders Södergren og co.

- «Helvetesuka» er en ny dimensjon i treningen. 32 timers beinhard trening på seks dager, som Alsgaard selv kjørte på seg selv som aktiv. Jeg har vært gjennom den to ganger i høst, og nå vet jeg at det fungerer, sier Södergren.

Det svenske håpet nådde ikke helt opp i OL. Målet er å slå til for fullt i vinterens VM i Sapporo. Særlig på fellesstart skal Södergren og Mathias Fredriksson forsøke å bli mer kyniske.

800 treningstimer

- Etter OL har jeg tenkt på det med å ligge framme og trekke feltet. Det blir en annen taktikk i VM. Vi skal teste med å ligge bak i verdenscupen til vinteren, og særlig må vi passe på når løpene går i lavt tempo.

Rundt 800 treningstimer ligger Södergren an til i år.

- Jeg har hørt mye på Thomas (Alsgaard). Han forteller hva han gjorde som aktiv, vi har trent med sprintere, hatt hardere styrketrening og kjørt mer rykk og spurt i intervalltreningen, forklarer Anders Södergren.

Besvare følgende spørsmål:

1. Hva er skiløpernes mål i vinter?
-

2. Hva er Anders Södergren og Mattias Fredrikssons taktikk i jaktstart?

Markere det rette svar med en ring:

saerlig =	særlig	uke =	året
	selvom		uge
	selv		måned
	sende		årtier
beinhard =	stigninger	håpet =	bliver
	nem		hold
	benhård		håbet
	udholdenhed		ansatte

«Skal vi Danse»-Kristian nekter å klippe seg

Men tar skjegget for første gang på 7 år

Kristian Ødegård (32) har hittil vært en av de beste i «Skal vi Danse», men nå kan det bli minuspoeng fra dommer Tor Fløysvik for hårsveisen.

I kveld skal Ødegård og partneren Alexandra Kakurina danse slowfox til «Stand By Your Man» - og moromannen må for andre gang i konkurransen ikle seg kjole og hvitt og

blanke sko.

I et humoristisk innlegg på sin blogg, forteller nå Ødegård at dommer Tor Fløysvik ved flere anledninger har sagt at han kommer til å kommentere, og kanskje trekke poeng, hvis Ødegård ikke klipper seg kort på håret til slowfoxen.

Skjeggløs

Det er imidlertid helt uaktuelt for tulleprogramlederen.

- Jeg er ikke danser av yrke og har et liv utenom de 90 sekundene på parketten hver fredag. Hvis han vil kommentere det og trekke poeng, så får han heller gjøre det, sier Ødegård spøkefullt.

- Jeg har riktignok innsett at jeg må ta skjeggstubbene, og være glattbarbert for første gang på 7 år. Jeg gruer meg egentlig mer til det enn til dansingen, legger han til.

Fit for fight

Ødegård forteller at han skrev bloggen for å komme Fløysvik i forkjøpet.

- Nå har jeg skutt først, og skjegget vokser jo heldigvis ganske fort ut igjen. Men jeg tror at jeg kommer til å holde meg innendørs en stund med mitt nye Fløysvik-babyface, sier han.

Forrige uke måtte Ødegård til legevakten med et kutt han fikk i leppen under dansen - men nå er såret leget.

- Leppa har grodd og jeg er fit for fight i kveld, bekrefter han.

Besvare følgende spørsmål:

- 1 Hva skete der sidste uge da Kristian Ødegård dansede?

- 2 Hvilken slags dans dansede Kristian Ødegård med sin dansepartner?

- 3 Hvad skal Kristian Ødegård lave med sit skæg?

4 Hvad kan der ske hvis Kristian Ødegård ikke klipper sig?

Markere det rette svar med en ring:

ikle =	klæde sig	dommer =	forhandler
	lavet		retten
	stikke		dommer
	tiladt		vært

Klüft tvingas träna mindre

"Jag måste lyssna på kroppen"

Carolina Klüft tränade för hårt – och fick skelettskador. Nu tvingas hon trappa ner från sex till fem träningsdagar i veckan.

– Vi får se om det fungerar, säger Klüft.

Hon vann EM på hemmaplan – en upplevelse hon beskriver som otrolig.

Men hela svenska folket kunde på tv-bilderna se en skakad Carolina Klüft. Orsaken:

– Jag hade rätt så ont när jag tävlade. Det var en tuff tävling, det var en jobbig tävling på många sätt, säger hon till TV 4. Då talades det bara om "känningar". Nu har Carolina Klüft fått svaret på vad som plågat henne.

Irritation på sittbenet

I en intervju i TV 4 avslöjar hon hur den hårda träningen slitit på hennes kropp.

– Vad jag inte visste då som sedan visade sig på magnetröntgen efter EM var att det var

en irritation på skelettet på sittbenet, säger Klüft.

Carolina Klüft tvingas nu trappa ner träningen.

– Det är klart att jag inte kan träna så hårt som jag har gjort nu i några år, hela tiden framöver. Det blir en övergångsperiod när man blir äldre, säger Klüft.

– Nu kommer jag att träna en dag mindre i veckan och ha två vilodagar i stället till att börja med. Så får vi se om det fungerar.

”Behöver det”

Carolina Klüft säger att hon har lärt sig att lyssna mer på sin kropp – och tycker det känns bra att trappa ner träningen.

– Jag behöver det nu. Jag behöver lägga om lite grann. Jag är bara 23 och visst, det är absolut inte gammalt. Jag kan hålla på länge till. Men man måste ta vara på sin kropp också och lyssna på den. Och jag vill inte ha ont mer. Nu har jag tävlat hela säsongen och haft ont. Det är inte roligt.

Nedtrappningen innebär dock inte att hon även trappar ner på ambitionerna. Den grundträning hon byggt upp finns kvar, och Klüft tror att hon skall kunna bli bättre trots att hon tränar mindre.

– Jag skulle inte kunna motivera mig så mycket, och framför allt hålla på med sjukamp, om jag inte trodde att jag kunde utvecklas, säger hon.

Besvare følgende spørgsmål:

1. Hvad skal Carolina Klüft gøre nu ifølge artikelen?

2. Hvor mange dage pr. uge skal Carolina Klüft hvile fra træning?

3. Hvilket mesterskab vandt Carolina Klüft sidst?

4. Hvadfor en skade har Carolina Klüft fået?

Markere det rette svar med en ring:

Trappa ner	=	overraske	Lægga om	=	udlevere
		mindske			overraske
		optrapper			klage
		frygter			forandre

ETT MYSTERIUM - ELLER? Det brittiska magasinet Esquire utser varje år världens sexigaste levande människa. På sin hemsida har man publicerat flera bilder på vinnaren - men ansiktet får man inte se. Nöjesbloggarna i USA tror sig dock veta vem det är.

Hon är världens sexigaste kvinna

Har vi rätt? Tyck till själv!

Om en månad avslöjar tidningen Esquire vem som är världens sexigaste kvinna. Men nöjesbloggarna i USA säger sig redan veta vem vinnaren är: Scarlett Johansson, 21.

Det amerikanska magasinet Esquire utser varje år världens snyggaste (och levande) kvinna.

Det är en prestigefylld tävling som skapar rubriker runt om i världen.

De senaste åren har tidningen lämnat ledtrådar på sin hemsida (esquire.com) för att skapa en ännu större hype kring tävlingen.

I år har de publicerat fem olika bilder på vinnaren – men aldrig visat ansiktet.

Läsarna ges även möjlighet att gissa vem det är. De får välja bland tio olika kvinnor.

Har poserat naken

För två år sedan var det Angelina Jolie som kammade hem priset, och i fjol utsågs Jessica Biel till den allra sexigaste. Då var det nästan ingen som gissade rätt.

Men i år är bilderna tydligen alltför avslöjande.

Kändisbloggen Popsugar.com pekar ut Scarlett Johansson som vinnaren. Och mycket tyder på det. Den kurviga 21-åringen är onekligen väldigt lik kvinnan på bilderna – och helt osexig är hon ju inte. Förutom bilderna får läsarna även ledtrådar i form av en kortare intervju.

Där berättar vinnaren att hon har poserat naken. Och det har ju Scarlett gjort...

Esquire avslöjar vinnaren i sitt novembernummer.

Besvare følgende spørsmål:

1. Hvem blev valgt til verdens smukkeste kvinde 2004?

2. Hvor mange billeder har avisen publiceret på den kommende vinder?

Markere det rette svar med en ring:

i fjol =	hittidige	kurviga =	yppig
	årtier		høje
	forrige timer		dejlige
	forrige år		mæt

Ledtråd =	grænses	posera =	tilade
	vejledning		presser
	afgørelser		skrives
	tiltalt		posere

Bilaga 3: Enkät i Norge

Dette spørreskjemaet er en del av et eksamensarbeid der vil se hvor stor leseforståelse elever i 9.klasse har i svensk og dansk. En lignende undersøkelse gjennomføres i Danmark og Sverige.

Les hvert spørsmål og alle svarmulighetene grundig før du svarer. Husk det er din personlige mening som ønskes. Du svarer anonymt.

De første spørsmålene er litt generelle om deg og dine erfaringer med dansk og svensk. Deretter følger fire tekster på norsk og dansk. Till disse tekstene finnes det spørsmål og ord. Disse står under de respektive tekstene.

Takk for din hjelp!

1. Hvor gammel er du? _____ **Jente** _____ **Gutt**

2. Hvilket språk taler du med dine foreldre?

Norsk _____ Svensk _____ Dansk _____ Annet _____

3. Hvor ofte ser du på dansk TV?

Ofte _____ Av og til _____ Sjelden _____ Aldri _____

4. Hvor ofte ser du på svensk TV?

Ofte _____ Av og til _____ Sjelden _____ Aldri _____

5. Har du lest en nabospråklig tekst? Lest en tekst på dansk/svensk?

Dansk: Ofte _____ Av og til _____ Sjelden _____ Aldri _____

Svensk: Ofte _____ Av og til _____ Sjelden _____ Aldri _____

6. Hvor ofte er du i Danmark?

Ofte _____ Av og til _____ Sjelden _____ Aldri _____

7. Hvor ofte er du i Sverige?

Ofte _____ Av og til _____ Sjelden _____ Aldri _____

8. Har du noen kontakt med dansker?

Ofte _____ Av og til _____ Sjelden _____ Aldri _____

9. Har du noen kontakt med svensker?

Ofte _____ Av og til _____ Sjelden _____ Aldri _____

10. Hvordan har du kommet i kontakt med det danske språket tidligere?

11. Hvordan har du kommet i kontakt med det svenske språket tidligere?

12. Har du fått noen undervisning i dansk eller svensk på skolen?

Ja, meget _____ Ja, litt av begge _____ Ja, litt svensk _____

Ja, litt dansk _____ Nei, har ikke hatt _____

13. Ønsker du undervisning i dansk eller svensk?

Ja, meget _____ Ja, litt av begge _____ Ja, litt svensk _____

Ja, litt dansk _____ Nei _____

14. Er det danske språket lett eller vanskelig å forstå?

Lett 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____ Vanskeligt

15. Er det svenske språket lett eller vanskelig å forstå?

Lett 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____ Vanskeligt

16. Hvilket av disse språkene ville du helst hatt som morsmål hvis du hadde kunnet velge?

Svensk _____ Norsk _____ Dansk _____

17. Hvilket av disse språkene ville du helst hatt som morsmål hvis du hadde kunnet velge?

Svensk _____ Dansk _____

Mel Gibson undskylder

Vinderen af den tvivlsomme ære af at være sommerens største skandalemager i Hollywood må siges at være Mel Gibson. Nu står han offentligt frem og undskylder.

Således betegner Mel Gibson nu selv sine anti-semitistiske udtalelser denne sommer. Udtalelserne faldt, da han blev anholdt for spritkørsel, og de vakte voldsom røre.

I det landsdækkende "God Morning America" torsdag og fredag udsendes et interview med filmstjernen og instruktøren, der for første gang siden sommerens skandale træder offentligt frem.

Spirituskørsel

Den 28. juli blev han taget for spirituskørsel i Malibu. Dette ophidsede ham så meget, at han foran adskillige vidner råbte:

"Jøderne er ansvarlige for alle krige i verden".

Og direkte henvendt til betjenten der anholdt ham:

"Er du jøde?".

Gibson har senere kaldt sine bemærkninger for "harmløse", men nu går han altså planken ud og undskylder brødebetyngtet for åben skærm.

Tre års frakendelse

Mel Gibson blev efter sin spritkørsel idømt tre års betingel frakendelse af føreretten. Desuden blev han idømt tvungen alkoholafvænnning, en kæmpebøde og endelig forpligtede han sig til offentligt at advare mod spirituskørsel.

I tv-interviewet fortæller Mel Gibson, at han har været tørlagt i 65 dage. Og han tilføjer, at han nu vil gøre alt for at fortsætte sin karriere samtidig med at han vil prøve at komme i balance med sig selv og de mennesker, han har gjort ondt.

"Jeg vil videre", siger Mel Gibson.

Besvar spørgsmålene:

1. Hvilket folkeslag/Hvilken religiøs gruppe uttalte Mel Gibson seg negativt om?

2. Hvorfor ble Mel Gibson pågrepet?

Sett ring rundt det rette svaret:

tørlagt =	drepte	undskylder =	syk
	edru		angrer
	syk		alvorlig
	kjent		ber om unnskyldning
tilføjer =	legger til		
	slutter		
	treffes		
	forsøker		

Prag: En pragmatisk opplevelse

Historiens vingesus mærker man i Prag. Et besøk i Tjekkietts hovedstad er en nostalgisk opplevelse, man kan fullende ved at reise dertil med et gammeldags tog, der mest av alt minder om Orientekspressen.

Det føles som et gladeligt gensyn, når man stiger om bord på det gamle tog, legger sin baggage på hylderne og lukker døren til kupéen, mens toget langsomt setter i gang med retning mod Centraleuropa.

For det virker som en passende transportmåte - et lokomotivtrukket tog - når destinationen hedder Prag: Byen ved Moldau, der takket være et fredet centrum emmer af nostalgi med smukke, gamle bygninger, krogede gader, det autentiske kjøkken og kældre, hvor munke i de forrige årtusinder bryggede øl.

Allerede i togets spisevogn kan man nyde den første tjekkiske Urquell-pilsner, mens man må vente til ankomsten med at smage solid, tjekkisk mad.

Til let forhøjede - stadig tjekkiske - priser kan man købe varme retter og supper, der dog mangler saft og kraft. En kreativ madpakke kan uden problemer hamle op med udbudet i den rullende restaurant.

Alligevel bør man ikke snyde sig selv for fornemmelsen af at sidde i en ægte spisevogn og nyde en øl, mens landskabet drøner forbi.

De mange stilarters by

Samme betagende møde med en svunden tid venter en, når man efter 12 timers togtur ankommer til Prag: Smukke og imponerende bygninger, der repræsenterer alle stilarter fra romantiske kældre, strenge gotiske tårne, renæssancehuse til barokfacader.

Prag er delt op i historiske områder, som Den Nye Bydel fra 1300-tallet, Den Gamle Bydel fra 1200-tallet og Den Jødiske Bydel fra samme periode.

Engang husede den det største jødiske samfund i Europa, men i dag byder bydelen kun på labyrintiske, smalle gader og baggårde, hvor en turist med lethed kan fare vild.

Verdens største borg

Dertil kommer området Hradcany med sit borgkompleks, der siden oprindelsen i 800-tallet har været sæde for konger, kejsere og præsidenter.

Borgkomplekset ved Hradcany er verdens største og har tilmed Europas ældste slotshaver. Ved siden af borgen knejser den høje Skt. Vitus Katedral, der også er rekordindehaver - landets største gotiske kirke. Borgen kan man besøge ved at krydse byens varemærke: Karlsbroen.

Byens ældste bro, der indtil 1800-tallet var den det eneste bindeled mellem de to bredder af floden Moldau - eller Vltava, som tjekkerne kalder den. I dag er den bindeled mellem kunstnere, gademusikanter, souvenirsælgere og turister.

Et andet knudepunkt finder man foran det astronomiske ur på Det Gamle Rådhus i centrum. Her stimler turister sammen hver hele time for at se de små figurer, der vandrer forbi urskiven.

Ikke langt fra Det Gamle Rådhus ligger Týn-kirken - en mægtig gotisk kirke med to letgenkendelige tårne, der rager 80 meter op over pladsen.

Det er i denne kirke, at den danske astronom Tycho Brahe ligger begravet. Og skal man fuldende turen til byens prægtige bygninger, bør man også besøge Helligkorsrotunden fra 1100-tallet.

Den er én af de sidste romanske perler i byen i form af et lille kapel med et kegleformet tag, der rummer rester af gotiske malerier fra 1300-tallet.

Besvar spørgsmålene:

1. Hvor i Europa ligger Praha/Tsjekkia?
-

2. Hvilket fremkomstmiddel bruker man seg av i artikkelen?

3. Hva er Hradcany?

4. Hvor lang tid tar det for reporteren å ta seg til Praha?

Sett ring rundt det rette svaret:

med retning = framover

lukker =

stenger

i retning

ligger

på veien

åpner

bakover

krever

møde = løpet

møte

gang

ledelse

Klüft tvingas träna mindre

"Jag måste lyssna på kroppen"

Carolina Klüft tränade för hårt – och fick skelettskador. Nu tvingas hon trappa ner från sex till fem träningsdagar i veckan.

– Vi får se om det fungerar, säger Klüft.

Hon vann EM på hemmaplan – en upplevelse hon beskriver som otrolig. Men hela svenska folket kunde på tv-bilderna se en skakad Carolina Klüft. Orsaken:

– Jag hade rätt så ont när jag tävlade. Det var en tuff tävling, det var en jobbig tävling på många sätt, säger hon till TV 4. Då talades det bara om "känningar". Nu har Carolina Klüft fått svaret på vad som plågat henne.

Irritation på sittbenet

I en intervju i TV 4 avslöjar hon hur den hårda träningen slitit på hennes kropp.

– Vad jag inte visste då som sedan visade sig på magnetröntgen efter EM var att det var en irritation på skelettet på sittbenet, säger Klüft.

Carolina Klüft tvingas nu trappa ner träningen.

– Det är klart att jag inte kan träna så hårt som jag har gjort nu i några år, hela tiden framöver. Det blir en övergångsperiod när man blir äldre, säger Klüft.

– Nu kommer jag att träna en dag mindre i veckan och ha två vilodagar i stället till att börja med. Så får vi se om det fungerar.

"Behöver det"

Carolina Klüft säger att hon har lärt sig att lyssna mer på sin kropp – och tycker det känns bra att trappa ner träningen.

– Jag behöver det nu. Jag behöver lägga om lite grann. Jag är bara 23 och visst, det är absolut inte gammalt. Jag kan hålla på länge till. Men man måste ta vara på sin kropp också och lyssna på den. Och jag vill inte ha ont mer. Nu har jag tävlat hela säsongen och haft ont. Det är inte roligt.

Nedtrappningen innebär dock inte att hon även trappar ner på ambitionerna. Den grundträning hon byggt upp finns kvar, och Klüft tror att hon skall kunna bli bättre trots att hon tränar mindre.

– Jag skulle inte kunna motivera mig så mycket, och framför allt hålla på med sjukamp, om jag inte trodde att jag kunde utvecklas, säger hon.

Besvar spørsmålene:

1. Hva skal Carolina Klüft gjøre i følge artikkelen?
-

2. Hvor mange dager per uke skal hun hvile fra trening?

3. Hvilket mesterskap vant Carolina Klüft nylig?

4. Hva slags skade er det hun har fått?

Sett ring rundt det rette svaret:

Trappa ner	=	hoppe	Lägga om	=	taper
		øke			forandre
		minske			slutte
		springe			begynne

ETT MYSTERIUM - ELLER? Det brittiska magasinet Esquire utser varje år världens sexigaste levande människa. På sin hemsida har man publicerat flera bilder på vinnaren - men ansiktet får man inte se. Nöjesbloggarna i USA tror sig dock veta vem det är.

Hon är världens sexigaste kvinna

Har vi rätt? Tyck till själv!

Om en månad avslöjar tidningen Esquire vem som är världens sexigaste kvinna. Men nöjesbloggarna i USA säger sig redan veta vem vinnaren är: Scarlett Johansson, 21.

Det amerikanska magasinet Esquire utser varje år världens snyggaste (och levande) kvinna.

Det är en prestigefylld tävling som skapar rubriker runt om i världen. De senaste åren har tidningen lämnat ledtrådar på sin hemsida (esquire.com) för att skapa en ännu större hype kring tävlingen. I år har de publicerat fem olika bilder på vinnaren – men aldrig visat ansiktet. Läsarna ges även möjlighet att gissa vem det är. De får välja bland tio olika kvinnor.

Har poserat naken

För två år sedan var det Angelina Jolie som kammade hem priset, och i fjol utsågs Jessica Biel till den allra sexigaste. Då var det nästan ingen som gissade rätt. Men i år är bilderna tydliga alltför avslöjande. Kändisbloggen Popsugar.com pekar ut Scarlett Johansson som vinnaren. Och mycket tyder på det. Den kurviga 21-åringen är onekligen väldigt lik kvinnan på bilderna – och helt osexig är hon ju inte. Förutom bilderna får läsarna även ledtrådar i form av en kortare intervju. Där berättar vinnaren att hon har poserat naken. Och det har ju Scarlett gjort... Esquire avslöjar vinnaren i sitt novembernummer.

Besvar frågorna:

1. Hvem ble verdens vakreste kvinne i 2004?
-

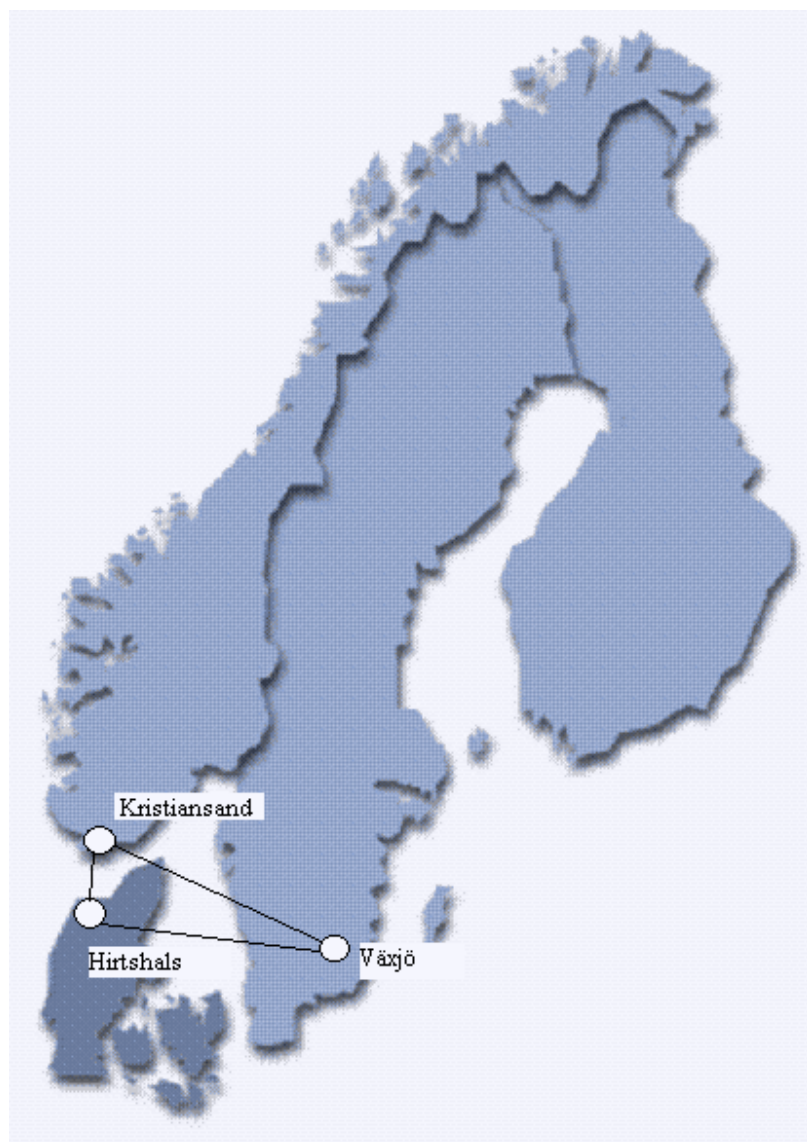
2. Hvor mange bilder har avisen trykket av den kommende vinneren?

Ring rundt det rette svaret:

I fjol =	igjen	Kurviga =	heteste
	i døgnet		lave
	i fjor		stor
	uker		frodig

Ledtråd =	hint	Posera =	raser
	spørsmål		streik
	oppgave		danser
	forklaringen		poserer

Bilaga 4: Karta över intervjuorterna

Bilaga 5: Texter i lästesten

Texter på svenska:

Hermansson, Nicklas: *Hon är världens sexigaste kvinna*. Aftonbladet, hämtad 13 oktober 2006. <http://www.aftonbladet.se/vss/noje/story/0,2789,896226,00.html>

Rikner, Johan: *Klüft tvingas träna mindre*. Aftonbladet, hämtad 13 oktober 2006. <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,897052,00.html>

Texter på danska:

Christensen, Uffe: *Mel Gibson undskylder*. Jyllands-Posten, hämtad 13 oktober 2006. <http://www.jp.dk/kultur/artikel:aid=4013046/>

Folsach Madsen, Camilla: *Prag: En pragmatisk oplevelse*. Jyllands-Posten, hämtad 13 oktober 2006. <http://www.jp.dk/rejser/artikel:aid=4004614/>

Texter på norska:

Nyhagen, Alexander: *«Skal vi Danse»-Kristian nekter å klippe seg*. Verdens Gang, hämtad 13 oktober 2006. <http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=134031>

«Helvetesuke» for Alsgaard-elever. Verdens Gang, hämtad 13 oktober 2006. <http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=134056>

Bilaga 6: Jämförelsesiffror

JÄMFÖRELSETAL FÖR TEXTANALYS

1. Jämförelsesiffror hämtade från Björnsson, Läsbar

Värdenoskala	LIX	ml	lo
mycket lätt	20	9	11
lätt	30	13	17
medelmåttig	40	16	24
svår	50	19	31
mycket svår	60	22	38

2. Några genomsnittstal för olika genrer:

barn-/ungdomslitteratur	27
skönlitteratur	33
dags-/veckopress	39
sakprosa	47
facklitteratur	56

3. Jämförelsesiffror hämtade från Westman, Bruksprosa:

	broschyrtexter	tidnings- texter	läroboks- texter	debatt- texter	totalt
ord per grafisk mening	12,6	13,1	14,5	19,0	14,4
ord per makrosyntagm	12,3	11,9	13,1	16,9	13,3
graf men som inte sammanfaller med synt men i procent av alla graf men	12,6	17,3	11,2	19,5	14,8
bisatser per grafisk mening	0,49	0,50	0,50	0,93	0,58
bisatser per makrosyntagm	0,48	0,45	0,46	0,83	0,53
olika bisatstyper i procent av alla bisatser:					
relativsatser (inkl då- och när-satser)	46,3	47,9	44,7	44,8	45,9
att-satser	17,4	25,3	25,1	25,5	23,5
konjunktionssatser	21,0	13,1	16,9	17,3	17,1
indirekta frågesatser	8,4	7,4	8,8	6,5	7,7
övriga bisatser	6,8	6,3	4,5	5,9	5,9
olika fundamenttyper i procent av alla fundament:					
subjekt	65,5	63,0	64,1	63,1	64,0
adverbial	31,4	29,6	31,1	31,3	30,8
objekt	1,3	4,2	1,3	2,2	2,3
predikatsfylnad	1,5	2,2	3,0	2,8	2,3
ord per fundament	3,1	2,8	3,3	3,4	3,1

4. Jämförelsesiffror hämtade från Einarsson, Talad och skriven svenska:

a) substantiv/100 ord	24,4	11,0
pronomen/100 ord	14,5	23,2
verb/100 ord	17,5	20,5 (particip ej medräknade)
adjektiv/100 ord	7,0	4,9 (ej particip men adverb på -t bildade av adjektiv)
b) Subst - verb kvot		
Tal	= 0,54	
Skrift	= 1,39	
Bruksprosa-proffs	= 1,68	
Gymnasister	= 1,16	
c) <u>Meningslängd i tal:</u>		
intervju:	9,9 ord/MS	
radio:	16 ord/MS	
samtal:	8,8 ord/MS	
debatt:	15,2 ord/MS	